

alimara

MISCEL·LÀNIA

NÚMERO 53/ ANY 2010

Consell de
Mallorca

Índex

- 3   Certificació del Servei d'Ajuda a Domicili sota la Norma UNE158301**
Iria Sanz Vázquez (responsable de Qualitat d'INTRESS)

- 10   Els projectes migratoris de les dones. No s'han quedat a casa**
Rosa González (Cap Centre Municipal de Serveis Socials Est de l'Aj. de Palma)

- 32   Premis Consell de Mallorca a la Solidaritat 2009**
Departament de Benestar Social

- 52   I Jornades sobre acollida de persones nouvingudes**
M. Antònia Ramis Sastre (responsable de la Secció de Dinamització
Lingüística del Consell de Mallorca)

Certificació del Servei d'Ajuda a Domicili sota la Norma UNE158301

Iria Sanz Vázquez,
responsable de Qualitat d'INTRESS

Resum

El passat dia 22 de setembre de 2009 el SAD Palma zona 1, servei d'ajuda a domicili de l'Ajuntament de Palma que es gestionat per l'INTRESS, va rebre la certificació sota la norma UNE 158301, arribar fins aquí ha estat una gran experiència per a tots els professionals que formem el servei. Tots tenim molt clar que això era una fita, però una vegada iniciat el camí cap a la millora, cap a la implantació d'un sistema de gestió de qualitat, ja no tenim retorn i que la única direcció és cap endavant. Estem molt contents de poder explicar-vos com ho hem fet possible.

Paraules claus

INTRESS, Servei d'ajuda a domicili, persones usuàries i famílies, professionals del servei, Norma UNE 158301.

INTRESS

L'Institut de Treball Social i Serveis Social (INTRESS) és una associació sense finalitat de lucre de l'àmbit del benestar social (declarada d'utilitat pública pel Ministeri de l'Interior segons ordre del 30 de gener del 2004), que té entre els seus objectius prestar serveis per a persones majors, persones amb discapacitats, famílies i persones amb especials dificultats, entre d'altres. És una associació amb vocació d'oferir serveis a les persones com reflecteix la seva missió: **"Contribuir a la promoció, gestió i millora de la qualitat dels serveis de benestar social i d'atenció a les persones amb professionalitat i compromís"**.

És també una associació que s'ha preocupat d'adaptar-se als nous reptes i exigències de millora que la gestió de serveis cada vegada més complexes i extensos requeria. En aquesta línia ha implantat sistemes de gestió de la qualitat que li assegurin un nivell elevat de compliment dels requisits de gestió.

Què es el SAD?

El Servei d'Ajuda a Domicili és un servei públic de caràcter social, professionalitzat, normalitzador i integrador, que consisteix a oferir una sèrie d'atencions en el propi domicili de la persona usuària per restablir, millorar i/o mantenir el seu benestar físic, social i afectiu, evitant, per tant, l'internament en institucions i afavorir el manteniment en el seu entorn habitual de vida.

El Servei d'Ajuda a Domicili de Palma Zona 1, d'ara endavant SAD Palma, va iniciar la seva singladura sota la gestió de l'INTRESS l'abril de 2007, amb una direcció, un equip administratiu, sis treballador/es socials com a coordinadores i unes 80 treballadores familiars com a professionals de la prestació directa. Tot aquest equip de professionals conjuntament atenen un total de 491¹ persones usuàries (gent gran amb dependència, persones amb discapacitat i malaltia mental).

La missió del SAD Palma és prestar atenció domiciliària amb professionalitat i compromís a les persones del municipi de Palma de la zona 1, contribuint al manteniment de la seva autonomia personal, prevenint el deteriorament individual i afavorint la permanència en el seu entorn habitual. És un servei que vol ser un referent en l'atenció domiciliària, capdavanter en l'aplicació de noves tecnologies i que vol impulsar el desenvolupament laboral dels professionals.

Què es la Norma UNE158301?

És una de les quatre normes relatives als serveis relacionats amb la Llei de promoció de la autonomia personal i l'atenció a les persones en situació de dependència. A la norma es desenvolupen els requisits mínims que ha de

---

¹ Informació a data d'agost de 2009.

complir la prestació del servei d'ajuda a domicili. Aquesta norma se centra en els següents aspectes:

- Informació prèvia a la prestació del servei que s'ha de donar a les persones usuàries i famílies.
- Prestacions i tasques que es desenvolupen dins d'un servei de SAD.
- Atenció personal, que implica elaborar un Pla d'intervenció individual adaptat a cada persona.
- Coordinació amb la xarxa professional que afavoreixi una bona transmissió de la informació per assegurar la millor atenció a les persones usuàries i famílies.
- Procediments i actuacions documentades de cada una de les accions que es duen a terme, tant les referides a l'atenció directa a la persona usuària i família com als principals elements que assegurin la continuïtat de la prestació del servei en tot moment.
- Recursos humans, tècnics i materials necessaris per dur a terme el servei.
- Seguiment i millora de la qualitat del servei per poder avaluar els resultats obtinguts i l'establiment de nous reptes per continuar amb la roda de la millora contínua.

Per què implantar aquesta Norma?

Perquè INTRESS ha fet una important aposta per la normalització dels Serveis Socials i en aquest cas dels serveis d'ajuda a domicili, i quin millor vehicle que una norma innovadora i pròpia per al SAD. A més, aquesta norma posa especial esment a orientar la prestació del servei a les necessitats reals de les persones usuàries i famílies, i en definir i assegurar la millor prestació del servei, per la qual cosa és imprescindible la professionalització dels equips de prestació directa.

Com ha estat possible?

En primer lloc, gràcies a una gran implicació i compromís per part de la Direcció i de tots els professionals del SAD Palma. En segon lloc, el 8 d'octubre de 2008 se signa el Conveni de Col·laboració entre l'Institut d'Innovació Empresarial de les Illes Balears (IDI) i l'INTRESS pel qual, l'IDI es compromet a cofinançar el projecte d'implantació al SAD Palma d'un sistema de gestió de la qualitat basat en la implantació de l'anomenada Norma.

Les fases del projecte d'implantació de la Norma

El projecte d'implantació de la Norma UNE s'inicia a l'abril de 2008 i finalitza al juliol de 2009. Actualment tenim el Pla d'accions correctives i el Pla de millores 2009-2010 en marxa.

1. PREPARACIÓ DE LA IMPLANTACIÓ

En primer lloc, és imprescindiblement necessari el compromís de la Direcció del servei amb el projecte, cosa que en tot moment ha estat present. En segon lloc, vàrem realitzar el diagnòstic de la situació del servei a través d'una primera auditoria el 15 d'abril de 2008 i la presentació de l'informe de resultats a la direcció i a l'equip coordinador el 29 d'abril de 2008, moment en què s'estableixen els canals de comunicació (quines reunions, cada quan i amb quin contingut) i el sistema d'aprovació de les millores, dissenyat per afavorir la participació del màxim de professionals implicats i, per tant, agilitar el desplegament de cada una de les millores.

Molt important també per a la preparació, va ser la formació bàsica de 12h del sistema de gestió de qualitat que la direcció, l'equip coordinador i un grup de treballadores familiars han fet. També s'han organitzat tallers a direcció i coordinació en relació a:

1. Definir el mapa de processos;
2. Com s'elaboren els procediments i instruccions;
3. Establir un criteri d'organització de la documentació informàtica i en paper;
4. Com definir i realitzar el seguiment d'indicadors de resultats.

Una vegada elaborat el Pla de millores, la direcció i l'equip de coordinació han participat en la seva prioritització i cada professional ha triat de dues a tres millores com a responsable de dur-les a terme. El calendari d'implantació es consensua amb totes les persones implicades, segons la seva prioritat i disponibilitat, acordant de tres a quatre millores per mes. D'aquesta manera es facilita la creació de subequips de millora, els

denominats equips del mes, a través dels quals si una millora implica més dedicació que unes altres, reben el suport de les seves companyes del mes.

2. L'ENFOCAMENT

A l'INTRESS, i per tant a l'equip del SAD Palma, la implantació d'un sistema de qualitat es considera un mitjà i no una finalitat. És a dir, gestionar amb qualitat vol dir conèixer les necessitats i expectatives de les persones usuàries i famílies, de l'Administració i de tots els professionals que fan feina al servei per tal de definir els resultats que volem assolir. Amb altres paraules, tenir clar on volem anar. Això ens obliga a establir el sistema d'avaluació que ens permeti comprovar que, efectivament, estem millorant o detectar en quins punts no ho estem assolint i, per això, hem de fer més feina per corregir-ho i arribar fins on ens hem proposat. Per tant, des d'un principi hem volgut implantar-la al 100% a tots/es els/les professionals del servei, perquè es converteixi en una realitat del dia a dia.

3. EL DESPLEGAMENT

Per explicar-vos com ha estat el desplegament, penso que la millor manera és exemplificant-ho amb una millora concreta, com la número 8 que era "*Elaborar el procediment d'alta de la persona usuària*".

La feina s'inicia amb una primera reunió de la responsable de la millora (RM) amb la responsable de qualitat (RQ) amb l'objectiu d'elaborar el primer esborrany d'aquest procediment, és a dir, definir el seu objectiu (per què ens serveix tenir aquest procediment?) i totes les activitats a realitzar per assegurar una bona recollida de la informació de la persona usuària que ens faciliti l'elaboració d'un Pla d'Atenció Individual lligat a les seves necessitats, així com també assegurar una bona adaptació de la treballadora familiar amb la persona usuària.

Una vegada fet i consensuat amb la RM, vàrem tenir la reunió del l'equip del mes, on cada RM (màxim quatre persones) presenta la seva millora. En relació a aquesta millora, la RM ho va llegir i les altres varen fer aportacions tenint en compte tant la seva pròpia experiència com quina havia de ser la millor manera per fer-ho. Una vegada recollides totes les aportacions i assegurar que hi estaven d'acord, el procediment és presentat a la reunió d'equip, amb la direcció i la resta de coordinadores presents. Una vegada revisat i incloses les darreres aportacions, el procediment s'aprova i s'ubica, tant en paper com informàticament, al lloc acordat.

En aquest cas concret, a part d'aquest procediment era un requisit de la norma realitzar dos protocols més, el primer, "*com presentar a la treballadora familiar*" i el segon "*com afavorir l'adaptació de la persona usuària i la treballadora familiar*". Aquest dos protocols es varen fer amb la participació de les treballadores familiars, per també recollir la seva experiència i coneixements.

Finalment, per avaluar la implantació del procediment i dels protocols era imprescindible elaborar un registre que mesurés si efectivament

s'estaven duent a terme. Com exemple vàrem elaborar el registre de presentació de treballadores familiars tal i com estava acordat al protocol.

4. AVALUACIÓ INTERNA

El 29 de desembre de 2008 s'avalua el Pla de millores i es realitzen els ajustaments de responsabilitats necessaris i de dates de realització de les millores pendents. També es canvia la data prevista per a la certificació, de desembre de 2008 a març de 2009, que finalment passa a ser juliol de 2009. Tot l'equip del SAD i Responsable de Qualitat continuen amb la implantació de les millores.

El 20 de juliol de 2009 es realitza l'auditoria prèvia a la certificació per determinar els ajustaments necessaris:

- Es tanquen les últimes millores.
- Es promou la difusió de les millores aprovades en darrer terme.
- S'informa l'equip de professionals dels detalls de l'avaluació externa posant especial èmfasi en el clima de tranquil·litat i aprenentatge que ens aportarà.

5. AVALUACIÓ EXTERNA

Arriba el dia tan esperat. El 29 i 30 de juliol de 2009 es presenta l'equip avaluador: dos professionals de la Asociación Española de Normalización y Certificación (AENOR). La Direcció, responsable de qualitat i l'equip coordinador preparats per aquest dia. L'avaluació s'estructura en dues sessions, la primera revisen el compliment del requisits de la norma amb les evidències aportades; la segona, els avaluadors assisteixen a dos domicilis per comprovar el compliment dels requisits. Finalment, entreguen l'informe de resultats.

El 22 de setembre de 2009 el SAD Palma obté el **Certificat de Serveis per la Promoció de la Autonomia Personal**.

Però, què en pensa l'equip de professionals del SAD Palma d'aquesta Certificació?

M'agradaria compartir les valoracions realitzades pel propi equip del SAD Palma en tot el camí d'implantació de la Norma recollit a una reunió d'equip el 17 de setembre de 2009:

La direcció se sent molt orgullosa del treball que han fet totes les persones implicades, especialment les coordinadores, per la seva responsabilitat i compromís. Ara més que mai sent que té un equip que li dóna seguretat per afrontar el que sigui.

L'equip de coordinadores, per una banda, estableix aspectes a millorar durant 2010, com són adaptar algun dels procediments perquè siguin més pràctics; sistematitzar el seguiment d'alguns registres; i valoren que ha

implicat molta feina extra. Per altra banda, valoren que ha estat un important procés d'aprenentatge; la feina està més estructurada, saben millor què fer en el dia a dia; s'han incorporat molts elements pràctics; i, especialment, valoren molt positivament els protocols elaborats per les treballadores familiars al domicili (per exemple: el protocol en el vestir i desvestir) o el manual d'incorporació dels nous professionals al servei.

I, com ha millorat el servei?

La certificació del Servei d'Ajuda a Domicili ha permès una sèrie de millores com són:

- Un valor afegit que dona més confiança al client sobre la bona gestió que l'INTRESS realitza.
- Impulsar la recollida, per primera vegada, de la satisfacció que tenen les persones usuàries i els seus familiars del servei que es realitza per tal d'establir millores i poder donar una resposta més adequada a les seves necessitats.
- Promoure la participació de tots els professionals en la millora contínua.
- Unificar els criteris d'intervenció de tots els professionals del servei.
- Orientar en la implantació d'un conjunt d'indicadors que permeten un seguiment de la gestió del servei.
- Impulsar la definició dels processos essencials del servei, la definició dels objectius a assolir pensant en els millors resultats que el servei pretén aconseguir i fer un adequat seguiment a través dels indicadors més rellevants.
- Sistematitzar la millora contínua.

Aquí acaba tot?

Definitivament no. La certificació és una fita important però només estableix les pautes per continuar treballant en aquesta línia, amb noves millores, nous indicadors, revisions dels procediments per ajustar-los a les millors pràctiques, més formació per continuar professionalitzant cada vegada més l'atenció que reben les persones usuàries del Servei d'Ajuda a Domicili, continuant demanant-nos dia a dia:

- Estan satisfetes totes les persones usuàries amb el tipus, quantitat i qualitat de la nostra feina?
- Està satisfeta l'Administració amb la gestió que realitzem?
- Estan satisfetes les persones de l'organització amb la feina que fan?
- Quina és la nostra situació quant a altres organitzacions del mateix sector?

Els projectes migratoris de les dones No s'han quedat a casa

Rosa González,
cap del Centre Municipal de Serveis Social Est
de l'Ajuntament de Palma

1. INTRODUCCIÓ

Aquest treball suposa una aproximació a les dades de les dones immigrants extracomunitàries en el municipi de Palma.

Com a treballadora social, mantinc molt de contacte amb aquest col·lectiu, motiu pel qual, per mi, té molta presència. Presència que, no obstant, no té equivalència en el discurs social.

Tot això em fa qüestionar si realment aquesta percepció meva respon a la realitat. Hi ha un creixement important de població femenina immigrant? I si és així, per què quan es parla de la immigració no es dóna "pes" a aquest col·lectiu? Per què els estudis que s'engeguen no se'n fan ressò hi ressò ni la seva presència es fa sentir en la població? Quins són els projectes migratoris de les dones?

Malgrat tot, hi ha poques veus de les pròpies dones i molt poca biobibliografia identificant les perspectives del seu projecte migratori, atenent el seu avantprojecte, la seva realitat i el seu futur. **És possible**

identificar en els projectes migratoris de les dones estratègies emancipadores i apoderadores?

La realitat fa més via que la reflexió. Vivim en una realitat porosa i moltes vegades, quan es verbalitzen els canvis, ja es tracta de una realitat passada.

2. CONCEPTUALITZACIÓ DE LA SITUACIÓ DE LES DONES IMMIGRANTS EN EL MUNICIPI DE PALMA

2.1. Evolució demogràfica a Espanya

El nombre de persones que residien a Espanya a data 1 de gener de 2007 era de més de 45 milions (45.200.737 dels quals 22.339.962 són homes i 22.860.775 dones). Si ho comparem amb l'any 2006, veurem que hi ha hagut un increment de 491.773 persones, una variació de l'1%, la més baixa en els darrers anys. Així i tot, el creixement de la població seria més baix si no es tengués en compte l'arribada de població immigrant que suposa el 84% del creixement poblacional total en els darrer anys. La població nascuda a l'estranger ha suposat un increment de 412.371 persones, que suposa una variació del 8% respecte l'any 2006.

A continuació podem observar, a partir de la gràfica, aquest augment des de l'any 1998.

Evolució de la població nascuda a l'estranger resident a Espanya									
	Total			Nascuda a Espanya			Nascuda a l'estranger		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
1998	39.852.651	19.488.465	20.364.186	38.678.883	18.915.924	19.762.959	1.173.767	572.541	601.227
1999	40.202.160	19.670.642	20.531.518	38.943.104	19.054.538	19.888.566	1.259.054	616.103	642.951
2000	40.499.791	19.821.384	20.678.407	39.027.332	19.095.065	19.932.267	1.472.458	726.319	746.140
2001	41.116.842	20.165.514	20.951.328	39.147.572	19.169.692	19.977.881	1.969.270	995.822	973.447
2002	41.837.894	20.564.089	21.273.805	39.243.842	19.228.646	20.015.196	2.594.052	1.335.443	1.258.609
2003	42.717.064	21.034.326	21.682.738	39.414.624	19.322.413	20.092.211	3.302.440	1.711.913	1.590.527
2004	43.197.684	21.285.247	21.912.437	39.503.878	19.373.662	20.130.216	3.693.806	1.911.585	1.782.221
2005	44.108.530	21.780.869	22.327.661	39.717.046	19.484.817	20.232.229	4.391.484	2.296.052	2.095.432
2006	44.708.964	22.100.466	22.608.498	39.871.342	19.567.710	20.303.632	4.837.622	2.532.756	2.304.866
2007	45.200.737	22.339.962	22.860.775	39.950.744	19.612.104	20.338.640	5.249.993	2.727.858	2.522.135

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de l'INE

La distribució de la població immigrant és desigual entre les diferents comunitats autònomes. Aquelles on hi resideixen un major nombre de persones immigrants són: Andalusia, Madrid, València i Catalunya.

Per sexes, podem observar que hi va haver major presència de dones entre els anys 1998 i 2000. En aquests moments el percentatge d'homes és lleugerament superior.

A les Illes Balears hi viuen 211.120 persones que han nascut a l'estranger; així, se situen en setena posició. Cal esmentar que les Illes Balears són les que presenten un major percentatge de població immigrant

quant a la seva població total: de 10 residents a les Balears, 2 han nascut a l'estranger. Passa el mateix amb la població que prové de la Unió Europea (9% respecte de la població total). En canvi, pel que fa a la població d'origen extracomunitari, les Illes registren un 11%, situant-se així en quarta posició.

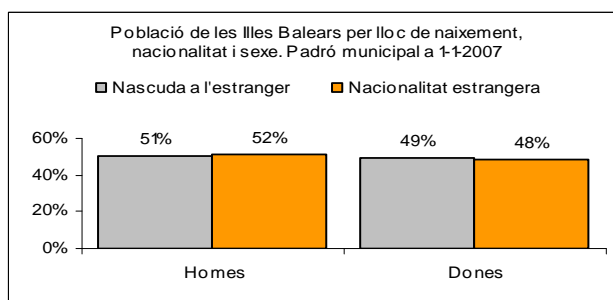
2.2. Evolució demogràfica a les Illes Balears

A data d'1 de gener de 2007, a les Illes Balears hi vivien 1.030.650 persones. 211.120 d'aquestes havien nascut a l'estranger i 190.170 tenien nacionalitat estrangera. Hem de tenir en compte que 20.950 persones adquiriren la nacionalitat espanyola.

El creixement de la població total de les Balears, respecte a l'any 2006, ha estat del 3%. Així doncs, ha crescut en 29.588 persones. La població estrangera ha augmentat un 12,5%, o el que és el mateix, 23.436 persones. El 67% del creixement poblacional és degut a la població estrangera.¹

Població de les Illes Balears per sexe segons lloc de naixement i nacionalitat. Padró municipal a 1-1-2007			
	Total població	Nascuda a l'estranger	Nacionalitat estrangera
Total	1.030.650	211.120	190.170
Homes	517.593	106.941	98.128
Dones	513.057	104.179	92.042

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de l'INE

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de l'INE

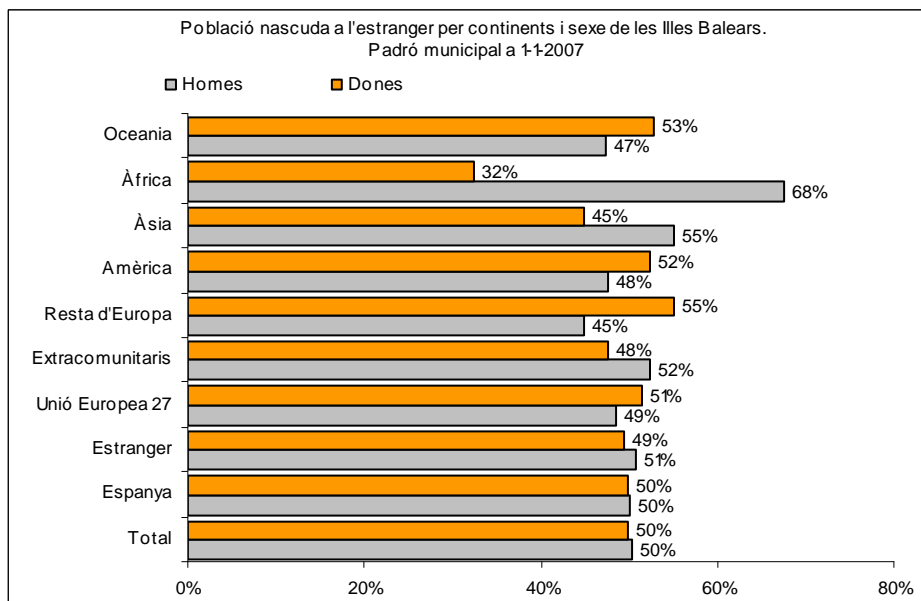
¹ Segons les dades provisionals de l'INE referides a l'any 2008, es preveu que durant l'any 2007 el creixement de la població immigrant a les Illes Balears serà de gairebé d'un 21%, variació que situarà la xifra total de població immigrant en 222.331 persones i la de població total, en 1.071.221 habitants. Publicat a *El País* el 21 de juny de 2008.

2.2.1. Procedència de la població estrangera a les Illes Balears

A continuació presentam la distribució de la població estrangera per continents. De les 211.120 persones nascudes a l'estranger i que resideixen a les Illes Balears, el 56% ho han fet en un país extracomunitari i el 44% restant en un país de la Unió Europea. Per cada 100 persones nascudes a l'estranger, 37 ho han fet a Amèrica, 12 a Àfrica, 3 a Àsia i 3 a l'Europa no comunitària.

Analitzant la procedència de la població estrangera d'acord amb el sexe, es pot observar un equilibri entre dones i homes en el col·lectiu estranger, i s'aprecia una diferència important en relació al continent d'origen:

- En la població estrangera d'Àfrica i Àsia, la majoria són homes (68% i 55% respectivament).
- La població procedent de l'Europa no comunitària, Unió Europea o d'Amèrica és majoritàriament femenina (55%, 52% i 51% respectivament).

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de l'INE

Els països amb major presència a les Illes Balears, en nombres absoluts, són:

- Alemanya (29.689 persones)
- Argentina (21.471 persones)
- Regne Unit (20.321 persones)
- Marroc (17.926 persones)

Si classificam les dades per sexe, es confirma la distribució desigual segons el continent de procedència: a països com Regne Unit o Alemanya es manté un equilibri entre dones i homes; països com Nigèria, Marroc o Senegal presenten una majoria d'homes. En canvi a països com Brasil o República Dominicana tenen un major percentatge de dones que d'homes.

2.2.2. Població estrangera per municipis

El ritme d'arribada de persones immigrants a Mallorca és el doble que al conjunt de l'arxipèlag balear. Els europeus s'estableixen majoritàriament a la Part Forana i a les illes menors. Els extracomunitaris, en canvi, trien Palma.

A la capital balear s'ha concentrat el fort creixement de la població estrangera. Un informe recent de l'Observatori Municipal de la Immigració de Cort explica que el nombre d'estrangers residents a Ciutat s'ha disparat un 77,5% entre els anys 1998 i 2006. És a dir, s'ha multiplicat per vuit durant els darrers vuit anys. L'any 2001 es va produir l'augment més significatiu, quan la variació anual de la població nascuda en un país estranger se situà en un màxim d'un 41% de creixement anual. Després començà a baixar fins a un 7% el 2004 i tornà a elevar-se fins a un 27% l'any 2006. Aquest darrer augment es relaciona amb el procés de normalització de l'any 2005, que es va dur a terme entre el mes de febrer i maig.

Aquesta forta arribada de persones immigrants ha tingut una important repercussió en les xifres globals de població. Les dades dels padrons municipals demostren que la població de Palma s'ha disparat un 26% entre els anys 1998 i 2006; d'altra banda, la població de Balears s'ha incrementat un 24%.

De les 211.120 persones nascudes a l'estranger empadronades a Balears a data d'1 de gener de 2007, el 35% resideix a Palma, el 8% a Calvià i el 5% a Eivissa.

La mitjana autonòmica de la població estrangera d'origen extracomunitari respecte de la població total és d'un 11%. Aquest rànquing està liderat pels municipis d'Alcúdia (18%), Eivissa (16%), sa Pobla (16%) i Palma (14%).

2.3. Evolució demogràfica a Palma

2.3.1. Procedència

Per fer l'anàlisi actual de la població que resideix a la ciutat de Palma, hem d'anar a les dades del Padró municipal d'1 de gener de 2008. Aquesta font ens diu que la distribució de les 413.781 persones que resideixen en aquest municipi segons el seu lloc de naixement a 1 de gener de 2008 és la següent:

- La majoria, 181.698 persones, han nascut a la ciutat, és a dir, el 43% del total.
- En segon lloc hi ha les persones que han nascut en una altra comunitat autònoma, que sumen 106.260 persones (26%).
- En tercer lloc, 97.504 persones, han nascut a l'estranger (24%).
- Finalment, 28.319 persones han nascut a la resta de les Illes Balears (7%).

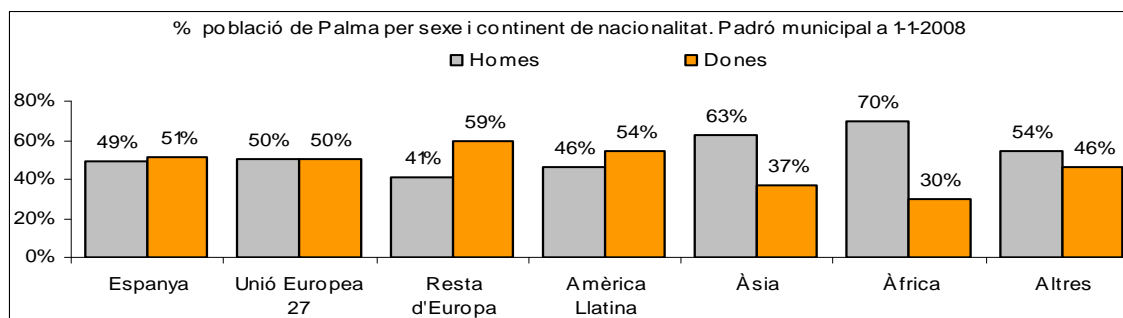
A Palma hi ha un total de 97.504 persones nascudes a l'estranger i 86.206 no tenen nacionalitat estrangera. La diferència, 11.298 persones, probablement s'ha nacionalitzat.

En la següent gràfica es mostra la distribució de la població estrangera per continent de nacionalitat:

- El 41% de la població de nacionalitat estrangera és llatinoamericana.
- El 37% és d'algun país de la Unió Europea.
- El 13% és de nacionalitat africana.
- El 5% és de nacionalitat asiàtica.
- L'altre 3% que resta és de la resta d'Europa.

Població de Palma segons nacionalitat i sexe. Padró municipal a 1-1-2008			
	Total	Homes	Dones
Total	413.781	204.104	209.677
Espanyola	327.575	159.770	167.805
Estrangera	86.206	44.334	41.872
Unió Europea 27	31.712	15.900	15.812
Alemanya	5.629	2.767	2.862
Itàlia	5.594	3.169	2.425
França	2.063	875	1.188
Regne Unit	2.851	1.384	1.467
Romania	3.318	1.743	1.575
Bulgària	5.497	2.771	2.726
Extracomunitària	54.494	28.434	26.060
Resta d'Europa	2.322	945	1.377
Amèrica Llatina	36.101	16.622	19.479
Bolívia	5.842	2.701	3.141
Colòmbia	5.738	2.523	3.215
Equador	7.359	3.385	3.974
Argentina	6.394	3.263	3.131
Àsia	4.345	2.721	1.624
Xina	2.386	1.470	916
Àfrica	11.197	7.860	3.337
Marroc	3.794	2.447	1.347
Nigèria	2.721	1.765	956
Altres	529	286	243

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de l'INE

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de l'INE

2.3.2. Sexe

Si ens fixem en l'anàlisi de la població de Palma per sexes, observarem a grans trets l'equilibri existent en tots els grups segons el lloc de naixement. No obstant, les diferències apareixen quan s'aprofundeix en el continent de nacionalitat: la població estrangera africana o asiàtica és majoritàriament masculina (70% i 63% d'homes respectivament). Per altra banda, hi ha

majoria femenina pel que fa a la població estrangera amb nacionalitat llatinoamericana (54% de dones) o de l'Europa no comunitària (59%).

2.3.3. Edat

La piràmide de població de Palma per nacionalitat permet comparar les diferents estructures per edats de la població espanyola i l'estrangera. D'aquesta piràmide se'n poden extreure algunes conclusions:

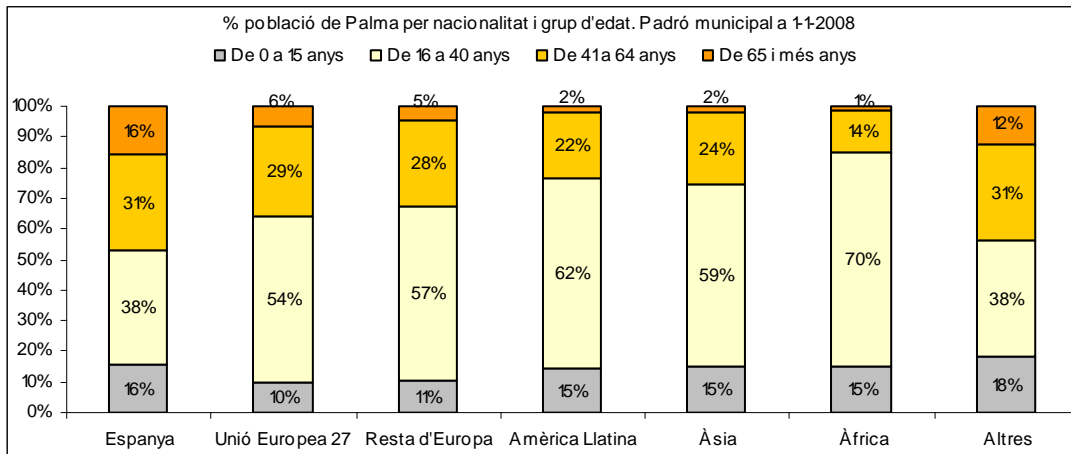
- La població de nacionalitat espanyola està més envellida que la població estrangera: un 16% de la població espanyola té més de 64 anys, mentre que entre la població estrangera només se'n registra un 4%.
- El segment de població de 0 a 15 anys és més alt entre la població espanyola (16%) que entre l'estrangera (13%).
- La gran majoria de la població estrangera té entre 16 i 40 anys (60%), seguit del grup de persones d'entre 41 i 64 anys (24%).
- Podríem dir que la concentració de la població estrangera en població activa, pot apuntar a una immigració motivada a la recerca de feina.

La taxa de dependència,² que permet avaluar el nivell de dependència demogràfica de la població inactiva respecte de la població en edat laboral, reflecteix aquesta realitat:

- A. La taxa de dependència de la població espanyola resident a Palma és d'un 46%, la qual cosa suposa que per cada 100 persones en edat laboral n'hi ha 46 en edat no laboral.
- B. La taxa de dependència de la població de nacionalitat estrangera és d'un 20% i suposa que per cada 10 persones estrangeres en edat laboral n'hi ha 2 en edat no laboral.

---

² Taxa de dependència: població inactiva (menors de 16 anys i majors de 64) / població activa (de 15 a 64 anys), en percentatge.

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades de l'INE

Seria molt interessant fer una comparativa al llarg dels anys de la població de més de 65 anys de població extracomunitària.

2.3.4. Nivell formatiu

Per analitzar el nivell educatiu de la població de Palma, s'ha utilitzat com a font la formació declarada al Padró municipal. Cal tenir present que el declarat sol estar per davall del real.

Del total de 276.283 persones majors de 15 anys de nacionalitat espanyola empadronades a Palma:

- El 3% són persones analfabetes.
- El 21% no tenen estudis: 2 punts per sobre de la mitjana de la població general, que se situa en un 19%.
- El 16% té estudis primaris o equivalents.
- El 30% disposa del títol de graduat escolar o equivalent
- El 13% té BUP o equivalent.
- El 7% té estudis de formació professional.
- El 13% disposa d'una titulació de grau mitjà o superior.

La distribució de les 75.039 persones estrangeres majors de 15 anys segons el seu nivell formatiu varia depenent de si es tracta de població pertanyent a la Unió Europea dels 27, que acostumen a tenir un nivell formatiu més alt, o bé de població extracomunitària.

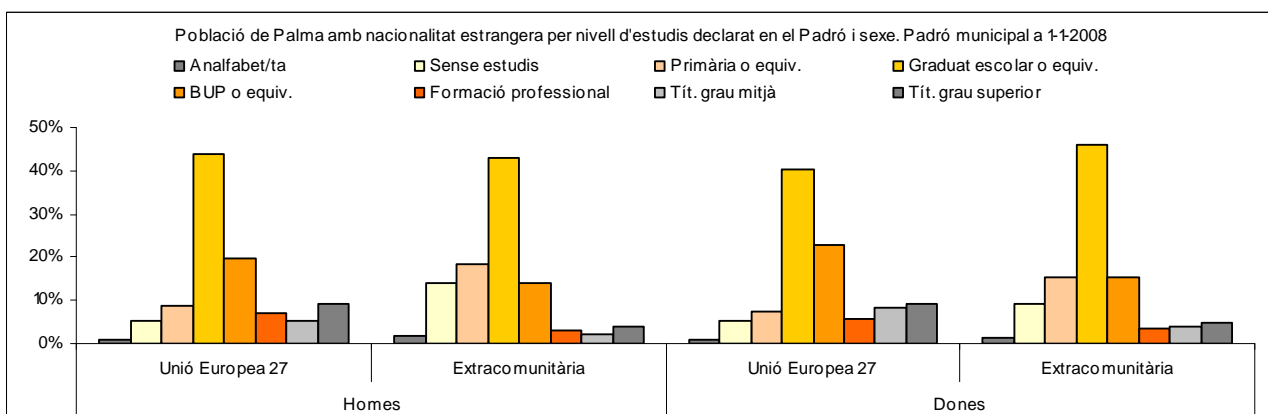
La distribució per nivells formatius varia en la població extracomunitària:

- ❖ Població nacional d'Amèrica Llatina: l'1% de la població és analfabeta; el 6% no té estudis; el 13% té estudis de primària o equivalent; el 49% té estudis de graduat escolar o equivalent; el

18% té titulació equivalent al BUP; el 4% té estudis de formació professional i el 8% disposa de titulacions de grau mitjà o superior.

- ❖ Població nacional d'Àsia: el 2% de la població és analfabeta i el 14% no té estudis. El 24% té estudis de primària o equivalent; el 48% té estudis de graduat escolar o equivalent; el 6% té titulació equivalent al BUP; l'1% té estudis de formació professional i el 5% disposa de titulacions de grau mitjà o superior.
- ❖ Població nacional d'Àfrica: el 3% de la població és analfabeta i el 31% no té estudis. El 28% té estudis de primària o equivalent; el 28% té estudis de graduat escolar o equivalent: el 5% té titulació equivalent al BUP; l'1% té estudis de formació professional i el 3% disposa de titulacions de grau mitjà o superior.

Una diferencia significativa per sexes és que las dones extracomunitàries empadronades en el Municipi de Palma tenen nivells formatius més alts que els homes en termes generals.

Font: elaborat per l'Observatori Municipal de la Igualtat a partir de dades del Padró municipal de l'Ajuntament de Palma

2.3.5. Distribució de la població immigrant per barris de Palma

Dels 27 barris de Palma els que tenen major nombre de població estrangera són:

- Pere Garau, amb 8.583 persones, encapçala aquest rànquing. El nombre de població extracomunitària es de 7.009 persones.
- Bons Aires, 4.649 persones estrangeres. El nombre de població extracomunitària es de 3.261 persones.

- Foners, amb 4.206 persones. El nombre de població extracomunitària es de 3.023 persones
- Son Gotleu, amb 3.629 persones de nacionalitat estrangera. El nombre de població extracomunitària es de 3.334 persones.

El percentatge de dones estrangeres a la ciutat de Palma és d'un 48,6%. Els sectors municipals presenten xifres molt similars, per exemple, Ponent, amb un 52% de dones estrangeres empadronades (barris de Sant Agustí, Es fortí) i Est amb un 51% (Rafal Vell).

Les famílies estrangeres i espanyoles s'apropen molt a la mitjana de 2,5 membres per llar. Tanmateix, si ens referim a famílies extracomunitàries, la mitjana es de 3,8 membres.

Podria ser preocupant el model de instal·lació de la immigració en barris ètnics com Pere Garau i Son Gotleu. Una variable més positiva era que en els períodes de menys crisis el procés d'establiment de les famílies es ramificava a altres barris de la perifèria, que funcionaven com a estructures d'entrada, sortida i distribució.

3. REFLEXIÓ DEL "POC RESSÒ" D'AQUESTES DADES A NIVELL SOCIAL. SI HI SÓN, PARLEM-NE

Les Illes Balears han estat al llarg de la seva història terra de migracions, de tal manera que la dinàmica poblacional no pot ser explicada sense aquest fenomen.

Hem d'obrir els ulls: la feminització dels fluxos és un tret propi dels moviments migratoris mundials. La desigualtat entre els éssers humans, basada en l'estructura de gènere, ha estat extensiva a tots els fenòmens socials, raó per la qual les migracions no n'han quedat al marge.

Com diu la Professora **Laura Oso** "si a principis de la dècada dels noranta les investigacions sobre la temàtica de gènere i migració estan fonamentalment orientades a treure a la llum la realitat social «oculta» de les dones immigrants, en l'actualitat el discurs sobre la «invisibilitat» **ha estat substituït pel de la feminització de les migracions internacionals**".

Les fons estadístiques oficials presenten serioses deficiències per analitzar la situació de la immigració estrangera a Espanya des de la perspectiva de gènere.

En la immigració procedent de països europeus es dona una distribució similar entre homes i dones. Entre les persones originàries d'Amèrica llatina, hi ha una marcada majoria femenina. Els homes són més majoritaris entre la població que arriba d'Àfrica i amb menor intensitat entre la que procedeix d'Àsia. Des de la perspectiva de gènere, aquesta situació suggereix vivències diferents en les dones, depenent del país de procedència.

El professor **Alejandro Miquel Novajra** indica que en gairebé totes les cultures i societats es mantenen estatus culturals i legals diferents en funció

del gènere i de la relació familiar. Això produeix que el factor d'imprescindibilitat o prescindibilitat en les tasques productives locals es vegi corregit pel de dependència i accés a espais individuals, públics i d'independència.

Tenint en compte la regió geogràfica de procedència:

- L'emigració directa de dones provinents de països islàmics és molt atípica. Si ho fan, solen procedir de les zones més occidentalitzades (terme que cal mantenir en un gran relativisme) i, sobretot, urbanes. No es tracta del paper que tenen en la distribució del treball agrícola, sinó de la dependència, sovint legalment establerta, respecte dels homes de la família. La seva emigració sol ser posterior i per reclamació marital o paterna (també per reagrupament fratern). Això produeix que la presència de dones d'aquesta procedència a països receptors d'emigració suposi gairebé automàticament l'existència de migracions familiars.
- En el cas de les dones llatinoamericanes, es troben en una situació de mobilitat potencialment alta. Són emigracions femenines en solitari. Accedeixen a treballs del servei domèstic i altres vegades en àmbits de marginació social, però aconsegueixen ingressos relativament alts en curts espais de temps. Es pot diferenciar, en aquest col·lectiu, d'acord amb la formació de partida.
- Les dones filipines immigrants solen partir de zones rurals extremadament pobres. Inicien el procés migratori per decisió aliena (paterna o fraterna) més que pròpia. Sovint solen entrar per circuits d'irregularitat establerts pels mateixos beneficiaris del seu treball: gairebé sistemàticament el servei domèstic. El paper protagonista en el procés migratori sol restringir-se al fet laboral, però no al seu control.
- Les dones provinents de l'Europa de l'Est solen tenir un protagonisme absolut en el procés migratori i es produeixen sovint reagrupacions familiars inverses d'elles respecte dels seus marits i fills.
Cal assenyalar que les migracions, en moltes ocasions, responen a estratègies grupals. **L'assentament** de la dona immigrant està descrit normalment en termes generals.
Són del tot interessants les aportacions del professor Alexandre Miquel Novajra quant als estudis d'Ubaldo Martínez Veiga sobre les diferents construccions socials que es donen amb el fenomen de la immigració. Aquesta descripció sol coincidir amb una de les realitats més observades des del meu àmbit de feina, des del treball social.
- Hi ha dones reagrupades que, en instal·lar-se en certs espais on les xarxes migratòries han aconseguit reconstruir les condicions

d'existència de partida, hi continuen, per exemple, les dones marroquines que es queden a casa, practicant la habja. Però també n'hi ha d'altres que, en viure a barris on no es reproduïx la relació familiar, poden realitzar el seu desig clar de (relativa) independència, i actuen així de forma més individual i autònoma.

- Hi ha dones immigrants que mantenen una residència bilocal: immigrants dominicanes, dones de Llatinoamèrica. Són les primeres candidates a immigrar. Després, davant la impossibilitat d'obtenir els diners esperats, intenten reagrupar els fills. El marit, que pot controlar les remeses enviades per l'esposa des de l'emigració gràcies al control dels fills, es nega a concedir el permís perquè aquests es reunixin amb la mare.

3.1. Dona immigrant i Llei d'estrangeria

El sistema sexe/gènere travessa la Llei d'estrangeria a partir de tres situacions:

- L'accés desigual als drets per la via del treball, en inserir-se en treballs feminitzats.
- L'accés subordinat als drets mitjançant el reagrupament familiar amb la qual cosa es renova la ideologia de l'espai de la dona vinculat a la família i a l'home.
- Les treballadores del sexe no poden accedir als drets.

Així, els criteris que feim servir per reconèixer una persona subjecte de drets han estat construïts sobre la base de l'exclusió de les dones. El dret és, així, un instrument d'exclusió i construeix subjectes exclosos.

Les dones immigrants constitueixen una espècie de "subsegment" del mercat laboral femení que, de per si, és més restringit que el dels homes. En aquells casos que la regularització d'una dona es realitza a partir de la seva condició de cònjuge d'un immigrant, el fet d'expedir-los un permís de residència no laboral, no sols les col·loca en una situació de dependència respecte a la seva parella masculina, sinó que limita la seva participació laboral i les relega a treballar en condicions d'irregularitat. Per altra banda, mentre que els homes poden treballar en l'economia submergida en treballs que poden ser formals (construcció, agricultura...), les dones accedeixen irregularment a treballs ja de per si irregulars i desregularitzats (servei domèstic, prostitució...). No tan els mercats formals estan segmentats per raó de sexe, sinó també els informals.

Dolores Juliano, en el seu estudi *De la invisibilitat a la presència* planteja que en molts de casos la immigració connota una **pèrdua no sols d'espais socials, sinó també de categories laborals**. Aquest sector està subempleat en termes de la seva capacitació d'origen. Les dones immigrants ocupen el llocs feina que no interessin a les dones autòctones en la mesura que les societats d'acollida reproduïen la desigualtat sexual en el mercat laboral.

L'avantatge econòmic, doncs, va a vegades lligat a un descens del nivell ocupacional i de prestigi social; però amb majors ingressos pot enviar diners a les famílies, pagar estudis, demanar el reagrupament o desenvolupar un projecte autònom en el lloc d'acollida.

3.2. Dona immigrant i mitjans de comunicació

Fa poc, l'**Observatori d'Immigrants** va publicar un article sobre la repercussió de la població immigrant en els **mitjans de comunicació** (2007).

- ❑ En un 82,2% de les notícies no es fa referència a la dona; es reflecteix la invisibilitat de la dona.
- ❑ Les escasses notícies en què apareixen col·lateralment, tenen l'efecte de sobredimensionar la seva associació a l'àmbit del delictes i del conflicte: un 64% relacionat amb successos, un 22% amb la violència de gènere i un 10% a la prostitució.
- ❑ El col·lectiu que més apareix són les dones africanes, principalment magrebines. Les dones llatinoamericanes són el següent col·lectiu que més apareix a les notícies, en un 74% en successos i en la meitat vinculats a violència domèstica.

Segons Marta Bach Arús (2000) l'ús indiscriminat del genèric masculí produeix un efecte ocultador, invisibilitzador de la dona, sobretot quan hi ha altres formes per incloure realment la població femenina. Aparentment no tenen projecte migratori propi, o en tot cas emigren per millorar la vida dels seus familiars.

Segons l'antropòloga Dolores Juliano passen de "dones pobres" a "pobres dones".

El 2006, **Clara Pérez** presenta un article molt interessant sobre les dones immigrants a la premsa. Planteja que:

- ❑ La immigració sempre és visualitzada des del rol masculí.
- ❑ Les dones apareixen a les notícies com a dada d'excepció.
- ❑ Sempre es dona la vinculació de la dona a l'home: "està casada amb...".

- ❑ Les dones quasi sempre apareixen circumscrites al món familiar.
- ❑ Les dones immigrants "treballadores" no existeixen.
- ❑ La bondat i la submissió són "qualitats naturalitzades de les immigrants".
- ❑ Les immigrants prostitutes són víctimes dels seus compatriotes i alliberades per la Policia.
- ❑ La reproducció del testimoni oral de les dones immigrants fa la impressió que subratllen una idea "de retard a nivell educatiu".
- ❑ La hipersexualització i culpabilització de les estrangeres.

3.3. Dona immigrant des d'una perspectiva de gènere

El gènere sorgeix com una proposta que intenta explicar, des d'una perspectiva nova, les diferències entre els homes i les dones i les relacions entre tots dos.

Fa referència als rols, responsabilitats i oportunitats assignades al fet de ser home o dona, a les relacions socioculturals entre homes i dones, i nins i nines. Aquests atributs, oportunitats i relacions estan socialment construïts i s'aprenen a través del procés de socialització.

En aquests moments, les dades demostren que sovint no es reflecteix tota la realitat. Els papers atribuïts generalment a les dones no responen als fets que s'estan produint.

Recordem algunes de les característiques atribuïdes a les dones:

- ❑ La dona no pot sortir del domicili.
- ❑ No pot tenir èxit en l'esfera pública.
- ❑ Ni pot tenir ambició per un futur millor.
- ❑ Ni pot ser la impulsora de l'economia familiar.
- ❑ Ni pot deixar la seva família (això es considera ser mala mare).
- ❑ Ni pot prendre decisions.

La realitat –les dades– és que fa això i ho fa a pesar de:

- ❑ Haver estat educada per no fer-ho, sotmesa al poder simbòlic o real dels homes: pares / homes / juristes... (Amèlia Valcárcel).
- ❑ Deixar la seva família.
- ❑ Jugar-se la vida en pasteres.
- ❑ Enviar remeses de diners per a la seva família extensa. Fins i tot des d'aquesta situació continuen cobrint necessitats de cura i protecció de la seva família: fills, pares, germans. El 63,63% de dones immigrants envien mensualment remeses de diners al seu país d'origen.
- ❑ Ser vista com a jornalera i/o prostituta.
- ❑ Obrir camí.

La manca de dades estadístiques diferenciades per sexe i la manca d'estudis específics ha mantingut durant anys el fenomen de la

immigració femenina sota la invisibilitat i sols a partir dels anys 90 es van incrementant les investigacions dedicades a l'anàlisi de la immigració femenina (situació constatada per Balder, Euler, Hanmer, Wiggleswoeth, 2000). Aquesta invisibilitat determina l'imaginari col·lectiu sobre la immigració fomentant una imatge estereotipada o directament absent.

Segons Rosa Aparicio, les dones no miren igual que els homes el seu futur en l'emigració. En aquestes es configura una altra situació:

- La inversió de l'ordre tradicional de l'emigració, en el sentit que primer emigrava l'home i després la dona.
- L'alta feminització d'alguns fluxos migratoris.
- La sobrerepresentació de dones separades i divorciades entre les dones immigrants vingudes a Espanya.

El fet que la dona es pugui anticipar en el procés migratori pot significar un inici de ruptura d'un esquema de relació de gènere. Malgrat les dificultats, segons **Rosa Aparicio** semblaria que l'emigració crea contextos favorables perquè les dones puguin millorar qualitativament en la situació de gènere. Hi ha estudis que demostren la precarietat en què viu la dona immigrant discriminada doblement.

Només en els estudis que introdueixen el gènere com a variable, suggereixen altres dones: pioneres en el seu desplaçament, responsables, il·lustrades, emprenedores, valentes i dignes, titulars de molts de deures i aspirants a drets (vegeu l'estudi de Natàlia Ribas i Gregorio 1998:147).

Segons les investigacions del **Col·lectiu IOE**³ hi ha una **pluralitat de projectes migratoris**, especialment en les dones fadrines i separades, que prenen la determinació d'abandonar el país d'origen. El motiu és la recerca d'una promoció personal i un suport a la família, rompre amb l'espai tradicional que tenen assignat en el país d'origen.

Alguns dels projectes migratoris femenins ja no es basen en la complementarietat de l'emigració masculina: cada vegada més un nombre important de dones inicien un projecte migratori per aconseguir una major independència, fugir de les normes a què estan sotmeses, matrimonis, repudi, violència, o simplement normes morals que cohibien el seu projecte de vida. **El projecte migratori haurà de tenir en compte el context cultural del país de procedència i del país d'acollida; emprendre el viatge suposa un cost moral i econòmic important.** Caldrà assenyalar que en la perspectiva de la migració femenina, a la voluntat d'establir-se en el país d'acollida s'hi afegeix el projecte migratori, que inclou els fills i filles. Això farà que el procés d'adaptació es faci amb més constància.

Ens costa imaginar les dones immigrants com a persones amb projecte propi perquè no tenim referents. Com diu l'**antropòloga Carmen Gregorio Gil** (1997) *"las mujeres no sólo han estado olvidadas cuando eran numéricamente menos importantes que los hombres: algunas autoras han*

³ Instituto de la Mujer. Grupo de Inserción y Exclusión Social.

*detectado que incluso en **movimientos migratorios donde la composición femenina es más importante** que la masculina también éstas están invisibilizadas.”.*

Dolores Juliano (1998) assenyala que la representació de la **dona immigrant com a víctima** contrasta amb l'**heroïcitat** del viatge que tradicionalment s'ha vinculat a l'home que emigra.

Utilitzaré la sistematització que fa **Dolores Juliano**, en tres apartats, de les causes per les quals les dones emigren dels seus països. Ella fa referència a raons específiques de les dones no assumibles a les causes masculines (Juliano 1999, pàg. 31-34).

La primera causa és el desplaçament produït estructuralment per la "patrilocalitat", que obliga les dones, en la majoria de les cultures, a fixar la seva residència de casades en un àmbit diferent de la seva llar de naixement. S'ha de constatar que molts pocs treballs i investigacions tenen en compte aquests desplaçaments. Aquesta data és important, ja que moltes dones immigrants que vénen aquí ja han fet un primer desplaçament o una primera migració, per raons estrictes de gènere, com és el fet de contreure matrimoni, i tenen, per tant, més experiència de la que es pensa en matèria d'integració en una altra societat i en altres relacions socials i familiars.

En segon lloc, s'assenyala la immigració econòmica, a partir de l'assignació social de tasques diferents per sexe. L'abandó de les zones rurals, protagonitzat preferentment per dones, és el més significatiu. És veritat que els homes també emigren en aquest sentit, però les motivacions i la incidència demogràfica per sexes és distinta. Raons econòmiques i els llaços d'herència fan que els homes romanguin en zones rurals que, en canvi, són massivament abandonades per les dones, que cerquen a les ciutats feina en el sector serveis i millors condicions de vida.

Analitzar aquest tipus de desplaçament des d'una perspectiva de gènere és molt interessant, ja que en aquests casos les dones es mouen del lloc que tenen assignat, i, en certa mesura, encara que l'estratègia, de vegades, sigui familiar i no és decidida per ella sola, es desplacen de forma autònoma. A més, adquireixen un estatus econòmic molt important, ja que de les remeses que envien sobreviurà la família. Quan aquestes dones retornen als seu país d'origen, encara que sigui temporalment, apareixen davant la seva gent amb certa capacitat econòmica i amb trets de poder, cosa que prestigia la seva condició social en demostrar que són capaces de mantenir la família. A vegades són elles mateixes les que realitzen des del país de destí el reagrupament familiar, emportant-se'n altres membres de la família. Es pot veure a simple vista la diferència que té aquesta estratègia d'emigració autònoma, amb la tradicional, d'emigració reclamada per un familiar masculí o la parella.

El tercer tipus d'immigració específica és la que està constituïda per dones amb estatus desvaloritzats a les societats d'origen o aspiracions incompatibles amb les normes tradicionals, que podríem designar com a refugiades per motius de gènere. Aquestes són: fugitives de matrimonis no

desitjats, repudiades, prostitutes, mares fadrines, víctimes o amenaçades d'agressions sexuals. Les guerres, les dictadures i, en general, els sistemes patriarcals generen llargues llistes de desplaçades que refan la seva vida en llocs diferents del seu naixement.

La posició de cada immigrant se situa al llarg de tres eixos: gènere, classe i ètnia, transferint el model de l'espai de "posicions socials", de Bourdieu. Les possibilitats d'accés al mercat laboral difereix segons la procedència social i segons el color de la pell. De la mateixa manera, el mercat laboral es veu dividit per criteris de gènere. Obviar la realitat existent en un condicionament paral·lelament classista, sexista i racista, significa reduir les realitats diverses i dispers de les trajectòries migratòries, reducció que freqüentment acaba reproduint estereotips àmpliament difosos. D'aquesta forma, preval, per exemple, el clixé de la dona immigrant inculta, amb manca de recursos i de formació, molt present en l'inconscient col·lectiu encara que no correspongui a la realitat, ja que un elevat percentatge de dones immigrants tenen una formació professional o estudis superiors que no poden exercir per les dificultats de convalidació en el país receptor (estudi de Fernández, Martínez i Salas 1994).

"Les dones són referència per a l'avanç dels processos democràtics", diu la filòsofa Amelia Valcárcel. I afegeix que el principal obstacle per a l'existència de la democràcia és el sistema familiar. La manca de llibertat de les dones hi incideix. Afirmar que en tot el procés de la immigració, la situació i l'evolució de les dones és clau: "Espanya va canviar quan les dones varen canviar". Comenta que la millor inversió comença per l'educació.

4. COMENTARI FINAL

Les dones immigrants estan en situació d'**invisibilitat i de manca de reconeixement**. Aquesta manca de reconeixement, com diu Fraser (2000), no va lligat tant sol a representacions culturals, sinó que també està explícit en les institucions, en la distribució de recursos.

Per què la invisibilitat de les dones? Per què la invisibilitat de les dones immigrants? La resposta a aquesta qüestió té a veure amb un dels eixos del debat teòric d'aquests darrers anys: l'absència de reconeixement o el "fals reconeixement". No vull caure en una "ceguesa del tema gènere". Penso que s'ha de cercar un equilibri i visibilitzar el que fins ara ha estat invisibilitzat; s'ha de crear un nou sistema de valors. Aquesta invisibilitat en els sectors més vulnerables és encara més gran, com a la dona immigrant. Per altra banda, l'atribució de responsabilitats familiars situa les dones en una posició de partida molt desigual. Hem de tenir en compte que és el marc social que les rep, el que les invisibilitza independentment dels països de partida.

Una altra forma de veure el procés migratori de les dones és no voler imposar un model únic per elles, com diu Dolores Juliano. Sembla que per identificar la seva occidentalització han d'obtenir una posició cultural o una

altra, però les persones ens reformulem contínuament. És possible que la seva estratègia sigui no rompre amb la societat d'origen per aconseguir els seus objectius de gènere, sinó ampliar els marges propis de cada una. És tracta d'un procés personal i únic, i amb canvis parcials o redefinicions.

Les polítiques socials que s'han de portar endavant són "polítiques de presència" que assegurin la possibilitat de tenir la veu de les dones. L'idioma ha de ser una barrera a rompre i proporcionar serveis per a totes les dones-famílies (escoletes, *canguratges*, fórmules del tipus banc del temps, habitatges compartits) per tal de sortir del treball domèstic -de la cura dels menors-, estimular la formació i, per a aquelles que ja la tenen, facilitar l' accés al seu perfil professional. La dona ha estat un gran descobriment pel sistema dels microcrèdits i per a la formació d' empreses; per altra banda, l'associacionisme ha de ser més plural. El camí és que les dones que treballin puguin tenir un salari per poder mantenir-se ella i els seus fills (rol de proveïdor).

Les persones que estem en contacte amb població acabada d'immigrar, coneixem el valor que té la informació i el guiatge inicial.

S'ha de reflexionar sobre el model de societat que estem instaurant i realitzar els canvis pertinents. Treballem des d'òptiques massa tancades cap a societats monoculturalistes o que "juguen" a la intraculturalitat. És possible que amb això estiguem provocant "reclusió microsocial, endogrups...

Les societats diverses i multiculturals requereixen uns altres esforços: els drets i les exigències són cares de la mateixa moneda. La dicotomia entre ciutadans i estrangers és un fet, conviu un llenguatge de ciutadà amb la paradoxa de categories de ciutadans amb exclusió explícita i, més encara, en el cas de les dones.

L'ambició d'aquest treball és equilibrar i permetre un reconeixement de la situació de les dones immigrants i els seus projectes migratoris, que possiblement tinguin més semblança que diferència amb el projectes dels homes, però ha de ser una situació vista, reconeguda, representada i gestionada.

BIBLIOGRAFIA

Aparicio Gómez, Rosa (2003) . *Mujeres inmigrantes: prisionera del género*. Aula Intercultural. 5th International Congress "Women: migrations and intercultural dialogue.

Callejo, Javier. (1998). *Grupos de discusión: introducción a una práctica de investigación*.

Carbonero Gamundí (2007). *Familia y parentesco: intersecciones de genero y clase en las estrategias de cuidado en la UE*. Universidad de las Islas Baleares. (Inèdit).

Carbonero Gamundí. *Familia y parentesco. Políticas Públicas ciudadanía y genero. (2007-2008)*.(Inèdit).

Dominguez Fuentes, Juan Manuel. *La mujer inmigrante en Malaga*. VIII Beca de Investigación . Malaga

Evers Rosaner, Eva. (2004). *Mujeres en la Frontera. Tradición e identidad musulmanas en Ceuta*. Barcelona: Alborán bellaterra.

Fraser, N y A. Honneth (2006) *¿Redistribución o reconocimiento?*. Ediciones Morata. Madrid.

Gregorio Gil, Carmen.(2003). *Mujeres de un solo mundo: globalización y multiculturalismo*. Universidad de Granada.

Informe de sostenibilidad en España 2005. *Indicadores de igualdad de oportunidades y desarrollo (índice de desarrollo de género)*.

Izquierdo Escribano, Antonio.(2000). *El proyecto migratorio de los indocumentados según genero*. Papers 60, 225-240.

Juliano, Dolores (1998). *Las que saben*. Cuadernos inacabados 27. Horas editorial

Miquel Novajra, Alejandro (2004). *Inmigración, discriminación laboral y estratificación*. Universidad de las Islas Baleares. Prof. Antropología Social

Miquel Novajra, Alejandro. *La negación de la ciudadanía: movimientos migratorios y extranjería*

Miquel Novajra, Alejandro. *Construcción social de la diferencia. El sexo y la edad*

Normas A.P.A. para citar información bibliográfica.

Observatori Municipal d'Igualtat (2008). *La població immigrants al municipi de Palma*. Ajuntament de Palma.

Observatori Municipal d'Igualtat (2008) . Unitats de convivència al Municipi de Palma. Ajuntament de Palma.

Oso Casas, Laura. *Migración y mercado de trabajo.* Coruña. Facultad de sociología.

Pearson Ruth. *El género cuenta en el desarrollo.*

Perez, Clara. (2003). *Las inmigrantes en la prensa: víctimas sin proyecto migratorio* . Mugak. Núm. 24 .

Soriano Miras, Rosa M^a . *Autopercepción subjetiva de la inmigración: la mujer marroquí.* Granada: Departamento de Sociología. Universidad de Granada (Inèdit).

Sub, Astrid. *Estrategias de intervención y reivindicación política . asociacionismo de mujeres inmigrantes entre asistencialismo y Empowerment.* Llibre Mujeres de un solo mundo

Tobio, Constanza. (2005). *Madres que trabajan. Dilemas y Estrategias.* Madrid Cátedra.

Valcarcel, Amelia. (1997). *La política de las mujeres.* Madrid, Cátedra.

Valcarcel, Amelia. *Feminismo y poder político.*

Zabala González, Begoña (2004). *Mujeres inmigrantes. Algunas consideraciones desde el feminismo.* Bilbao. (Inèdit)

Premis Consell de Mallorca a la Solidaritat 2009

Departament de Benestar Social

L'any 2008 es van crear els Premis del Consell de Mallorca a la Solidaritat, amb la finalitat de reconèixer aquelles persones i entitats que s'esforcen especialment per ajudar les persones més vulnerables a satisfer les seves necessitats socials bàsiques, tant aquí a Mallorca com als països menys desenvolupats. El Consell de Mallorca els convoca anualment a través de l'Institut Mallorquí d'Afers Socials.

Enguany la celebració es va centrar en la campanya «Mallorca x Àfrica» amb la projecció del documental "El somni de tenir futur", produït per Televisió de Mallorca. També es reté homenatge al cooperant Vicente Ferrer. Van assistir-hi aproximadament 1500 persones.

PREMI DEL CONSELL DE MALLORCA A LA SOLIDARITAT EN L'ÀMBIT MUNICIPAL AL PROJECTE O SERVEI DESENVOLUPAT PER UNA ADMINISTRACIÓ PÚBLICA

El jurat decidí premiar el servei

***Habitatges Tutelats
de l'Ajuntament d'Alaró***

Candidatura presentada per
l'Associació de Persones Majors d'Alaró

Des de fa 15 anys, el municipi d'Alaró desenvolupa aquest projecte d'habitatges tutelats per a persones majors, que va ser pioner a Mallorca. És un servei que es va posar en marxa amb moltes dificultats i, sobretot, amb pocs recursos econòmics com era natural en un poble petit.

El recurs es defineix com a "Vivendes Tutelades per a persones majors vàlides"; és de titularitat municipal, normalitzada i integrada dins la comunitat; destinat a servir d'habitatge compartit.

L'objectiu general és mantenir una alternativa de convivència per tal que la gent gran pugui romandre en el seu entorn habitual i mantenir una qualitat de vida i una independència el més semblant possible a l'habitual.

Els objectius específics són els següents:

- Oferir un marc normalitzador de convivència.
- Evitar o retardar l'ingrés a una residència, propiciant la permanència de les persones en el seu entorn.
- Promoure la solidaritat i l'ajuda mútua entre els beneficiaris.
- Facilitar el màxim benestar físic i emocional als beneficiaris.
- Facilitar al màxim el desenvolupament personal i potenciar l'autonomia.
- Fomentar les relacions socials i comunitàries així com la inclusió social.
- Promoure les relacions familiars.

PREMI DEL CONSELL DE MALLORCA A LA SOLIDARITAT EN L'ÀMBIT MUNICIPAL AL PROJECTE O SERVEI DESENVOLUPAT PER UNA ENTITAT PRIVADA DE CARÀCTER NO LUCRATIU

El jurat decidí premiar

L'atenció integral a les persones amb discapacitat de l'Associació Patronat de l'Agrupació Pro-Minusvàlids Psíquics de la Comarca d'Inca

Candidatura presentada per
l'Ajuntament d'Inca

El Patronat de l'Agrupació Pro-minusvàlids psíquics de la Comarca d'Inca, és una associació sense ànim de guany amb personalitat jurídica pròpia.

Es va fundar l'any 1975 per iniciativa d'un grup de pares davant les mancances de centres d'atenció a persones amb discapacitat intel·lectual d'Inca i la seva comarca.

Dóna atenció integral en totes les etapes de la vida de la persona discapacitada i la seva família amb la creació de diferents serveis.

El Patronat és una entitat formada per diferents centres que funcionen amb un objectiu comú. Aquests centres formen una xarxa de serveis que donen resposta a les necessitats del col·lectiu de persones amb discapacitat intel·lectual, que engloba des de centres residencials, tallers ocupacionals i centres de dia, fins els serveis de respir i oci.

Compta amb els següents serveis:

Centre d'educació especial Joan XXIII

Educació infantil 3-6 anys - Etapa bàsica 6-16 anys -

Transició vida adulta 17-20 anys

Fisioteràpia - Logopèdia

Atenció Primerenca

De 0 a 3 anys

Mini-residència infantil "Es Casal"

Per a persones de 3 a 18 anys escolaritzades al CEE Joan XXIII i amb situació de desprotecció familiar. (Conveni amb el Consell de Mallorca)

Residència i Centre de dia "Ses Garrigues d'Amunt"

Per a persones majors de 18 anys amb necessitat de suport extens i generalitzat, tots els dies de l'any.

Centre Ocupacional "Son Agulló"

Manipulats de paper reciclat
Agricultura ecològica
Ceràmica
Ajust personal i social

Residència i Centre de Dia "Sa Creu"

Per a persones majors de 18 anys amb necessitat de suport extens i generalitzat, tots els dies de l'any.

Habitatge Tutelat

Per a persones majors de 18 anys amb necessitat de suport limitat o intermitent, tots els dies de l'any

Servei de respir

Programa de suport als familiars en cas de necessitat per hospitalització, viatges, descans,...

Servei d'Oci

Activitats dirigides a ocupar el temps de lleure fora de l'horari escolar i/o laboral.

Des de fa 34 anys, el Patronat ha recorregut un llarg camí donant atenció integral a totes les etapes de la vida de la persona discapacitada i la seva família.

A partir de 2007, l'entitat dur a terme el sistema de qualitat de la gestió i per aquest motiu ha obtingut els certificats IQ NET i AENOR.

El Patronat està federat a FEAPS i UNAC, la qual cosa és una garantia de compromís de l'entitat per al seguiment de les directrius i innovacions en el camp de la discapacitat intel·lectual.

**PREMI DEL CONSELL DE MALLORCA A LA SOLIDARITAT
EN L'ÀMBIT MUNICIPAL
A LA TRAJECTÒRIA PERSONAL I/O PROFESSIONAL**

El jurat decidí premiar

Bartomeu Suau Serra

Candidatura presentada
pel Col·legi d'Educadores i Educadors
Socials de les Illes Balears

Des que l'any 1979 Bartomeu Suau és nomenat vicari de la parròquia de Sant Josep del Terme, en el barri de sa Indioteria, el seu treball amb nins i joves ha suposat la transformació d'un barri perifèric en una comunitat cohesionada i dinamitzada. A banda d'aquestes iniciatives, la seva tasca com a rector de la parròquia, tant en la concepció del que ha de ser una església al servei del poble com en l'estil de la seva activitat pastoral, l'han convertit en un referent per a creients i no creients.

Des de l'any 2003, el bisbe de Mallorca també el fa responsable de la parròquia del Pont d'Inca, tasca que ha de compaginar amb la que està duent a sa Indioteria. De la mateixa manera, en aquesta parròquia aviat obrí diverses

iniciatives de caràcter infantil i juvenil que dia a dia van augmentant i incidint en el barri.

Les accions més rellevants que ha dut a terme són: la fundació del Club d'Esplai Jovent (1979), el grup d'acció social de la parròquia (1982), la Cooperativa Jovent (1984), l'edifici per a la Gent Gran (1985), el Centre Sociolaboral d'Inserció (1995), la Granja Escola Jovent (1984 i 1998), la Plataforma d'Entitats del Barri (1998), l'Associació Jovent Segle XXI (1998), la reforma de l'església (2005) més dues reformes del Club d'Esplai Jovent (2005 i 2008) i el centre cívic sa Midoneria, al barri de sa Indioteria rural.

Totes aquestes accions suposen anualment el desenvolupament de més de 150 activitats per a diferents col·lectius i la intervenció directa amb més de 300 persones entre nins, joves, gent gran, famílies, etc.

A la parròquia del Pont d'Inca fundà el Club d'Esplai Utopia-Jovent (2004) i l'any 2005 inicià els tràmits per convertir la possessió de son Conill en una casa de colònies.

Entre les darreres activitats destaca l'engegada, el gener de 2008, del programa "Jovent: Apadrinament d'Iniciatives Solidàries", amb el qual involucra nombrosos empresaris de Mallorca en projectes per a la infància, la joventut i la comunitat.

En el transcurs de la seva vida ha mobilitzat tota casta de recursos per fer possible la inserció social i laboral dels joves de la barriada de sa Indioteria de forma prevalent amb serveis d'orientació amb projectes formatius, amb programes de suport a la formació, etc.

Li han concedit els següents premis i reconeixements:

- Premi Ramon Llull a la Iniciativa Cívica. Govern de les Illes Balears (març 2000).
- Premi Carlo Corsini a la Solidaritat, del Rotary Club de Mallorca (agost 2000).
- Cruz de Plata de la Orden Civil de la Solidaridad Social, del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales (gener 2003).

**PREMI DEL CONSELL DE MALLORCA A LA SOLIDARITAT,
EN L'ÀMBIT MUNICIPAL, AL PROJECTE O TREBALL DE DIFUSIÓ
INFORMATIVA O DE SENSIBILITZACIÓ
EN FORMAT AUDIOVISUAL, ELECTRÒNIC O IMPRÈS**

El jurat decidí premiar

***Maria Magdalena Tortella,
Revista Solidària***

Candidatura presentada per la
Fundació Cors Oberts

Maria Magdalena Tortella Cifre és llicenciada en periodisme per la Universitat de Vic. Des de la seva joventut s'ha involucrat en projectes solidaris del seu municipi natal, Pollença.

Quan acaba la carrera de periodisme, decidí viatjar a Rwanda per escriure sobre el terreny tot el conjunt de reportatges, entrevistes i cròniques que conformen el primer número de la Revista Solidària, íntegrament dedicat a aquest país. No es conformà en escriure d'oïdes sinó que es desplaçà fins a terres africanes. Un cop a Mallorca, cerca la col·laboració necessària per poder completar el projecte, fent-se càrrec de la coordinació de la revista.

**PREMI DEL CONSELL DE MALLORCA A LA SOLIDARITAT EN L'ÀMBIT
INSULAR AL PROJECTE O SERVEI
DESENVOLUPAT PER UNA ADMINISTRACIÓ PÚBLICA**

El jurat decidí premiar

***L'Equip de Medi Obert
de la Direcció General de Menors i Família***

Candidatura presentada per la
Fundació Institut Socioeducatiu s'Estel

L'Equip de Medi Obert es constitueix l'any 2000 amb l'entrada en vigor de la Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors.

L'objecte de la Llei és exigir la responsabilitat penal de les persones majors de 14 anys i menors de 18, per la

comissió de fets tipificats com a delictes o faltes en el codi penal o lleis penals especials.

Els beneficiaris de l'Equip de Medi Obert, són tots aquells menors que han estat subjectes a mesures judicials imposades pels jutjats de menors de Balears. La seva intervenció s'ajusta en l'execució de aquestes mesures.

Les mesures que són imposades pels jutges de menors o privatives de llibertat són:

- Tractament Ambulatori: consisteix en una intervenció psicològica, psiquiàtrica o multidisciplinària depenent del diagnòstic del menor i les seves característiques socials o familiars. Aquesta mesura podrà aplicar-se tota sola o com a complement d'una altra.
- Assistència a un centre de dia: les persones sotmeses a aquesta mesura residiran en el seu domicili habitual i acudirán a un centre a fer activitats de suport, educatives, formatives, laborals o d'oci.

- **Permanència de cap de setmana:** les persones romandran en el seu domicili o en un centre fins a un màxim de 36 hores entre la tarda o nit del divendres i la nit del diumenge, a excepció, si s'escau, del temps que hagin de dedicar a les tasques socioeducatives assignades pel jutge que han de portar-se a terme fora del lloc de permanència.
- **Libertat vigilada:** s'ha de fer un seguiment de l'activitat de la persona sotmesa a aquesta mesura i de la seva assistència a l'escola, al centre de formació professional o al lloc de treball, segons casos, procurant ajudar-la a superar els factors que van determinar la infracció comesa.

Els professionals de l'Equip treballen amb disponibilitat horària de 8 a 20 hores. Així, van de barri en barri, de poble en poble cercant els recursos comunitaris (públics i privats) més adients per afavorir la integració i rescatar els joves del risc d'exclusió o vulnerabilitat social. Els EMOs, com els coneixen els joves, possibiliten que el càstig es converteixi en una oportunitat: de recerca de feina, de solució dels seus problemes socials i afectius, de retorn al món de l'educació i de superació del fracàs anunciat.

Els professionals ajusten la seva actuació amb els menors als principis següents:

- El superior interès del menor d'edat sobre qualsevol altre interès concurrent.
- La intervenció educativa adreçada al lliure desenvolupament de la personalitat del menor.
- El respecte pels drets que els corresponen a cada moment i donant l'assistència necessària per poder exercir-los.
- L'aplicació de programes fonamentalment educatius, que fomentin el sentit de la responsabilitat i el respecte pels drets i llibertats dels altres
- L'adequació de les actuacions a l'edat, la personalitat i les circumstàncies personals i socials dels menors.

Durant l'any 2008, ha executat les mesures següents:

	dones	homes	total
Llibertat Vigilada	76	500	576
Prestació de Serveis en benefici de la comunitat	87	461	548
Tasques socioeducatives	19	54	73
Tractament Terapèutic T	12	48	60
Mediacions Extrajudicials	20	80	100
TOTAL	214	1143	1357

La metodologia d'intervenció es troba adaptada a les necessitats educatives i socials del jove:

- Inicien la intervenció contactant amb el jove. Sempre hi ha una sentència judicial que obliga a complir.
- D'aquestes entrevistes en neix el programa individualitat d'execució, es marquen objectius a assolir i els recursos a emprar en la integració del jove.
- En el procés es promou la col·laboració i la participació de la família del menor.
- S'elaboren informes periòdics de seguiment de la intervenció i es remet al jutge de menors i el ministeri fiscal el grau d'assoliment d'aquests, les seves incidències i l'evolució personal del jove.
- S'acompanya el jove en tot el procés i durant el temps de mesura judicial imposat.
- Es coordinen amb les institucions, entitats i professionals de la comunitat del menor.

**PREMI DEL CONSELL DE MALLORCA A LA SOLIDARITAT EN L'ÀMBIT
INSULAR AL PROJECTE O SERVEI DESENVOLUPAT
PER UNA ENTITAT PRIVADA DE CARÀCTER NO LUCRATIU**

El jurat atorgà el premi a la

Fundació Deixalles

Candidatura presentada per
l'Ajuntament de Felanitx

La Fundació Deixalles és una entitat sense ànim de lucre constituïda l'any 1986 per iniciativa de la Delegació d'Acció Social de Càritas Diocesana i de la Petita i Mitjana empresa de Mallorca (PIMEM).

Els objectius de la Fundació són la inserció social i laboral de persones desfavorides socialment. L'objectiu del centre és que totes les persones que desenvolupen un procés a la Fundació han de ser integrades en un procés laboral normalitzat. Per aconseguir aquest objectiu es desenvolupa un treball individualitzat que consisteix a treballar els comportaments laborals, la disciplina, la puntualitat, la companyonia, l'autoaprenentatge, la capacitat d'iniciativa, ...

Per al desenvolupament d'aquesta tasca terapèutica, la Fundació Deixalles, des del seu naixement, ha desenvolupat una activitat ecològica en el camp dels residus. Aquesta activitat està basada en la possibilitat de recuperar i aprofitar els materials i objectes que la nostra societat consumista rebutja.

La Fundació, amb el temps, ha anat adquirint més paper dins la realitat mallorquina quant a l'aspecte dels residus, a més de sensibilitzar la nostra societat sobre el tema dels residus i els temes socials per possibilitar el camí cap un desenvolupament sostenible de la societat illenca.

La Fundació Deixalles compta amb 6 delegacions a l'Illa de Mallorca: Sóller, Felanitx, Llevant (Capdepera), Palma, Calvià i Inca. Totes aquestes delegacions constitueixen una xarxa d'activitats i persones al voltant de la constitució de principis de sostenibilitat social i ecològica, i de pràctiques comercials justes.

Durant el 2008, la Fundació Deixalles ha obtingut els certificats en Gestió de Qualitat ISO: 9001:2000 en l'aplicació del Programa d'Inserció Sociolaboral, en concret a totes les activitats del servei del gabinet d'orientació laboral i a les activitats de suport dels processos de captació sociolaboral adreçades a persones amb risc d'exclusió de Mallorca (formació en gestió de residus: taller de recollida selectiva, taller de deixalleria i condicionament, taller de fusteria, taller de recuperació de metalls, taller de jardineria ecològica i serveis de jardineria, taller de roba, taller de

restauració de mobles, taller d'electrodomèstics i taller de donació), de les delegacions de Palma, Sóller, Felanitx, i Capdepera.

Els usuaris participen activament mitjançant els itineraris individualitzats que realitzen en els tallers de recollida i reciclatge i reutilització de residus que desenvolupa la Fundació. Les persones reben el suport, la formació i l'atenció psicosocial necessàries, de part de l'equip multiprofessional, així com una beca econòmica durant el temps que dura el procés a la Fundació.

La Fundació Deixalles basa la seva activitat en els principis de l'economia solidària, una economia al servei de les persones i no a l'inrevés, la qual es regeix pels següents principis:

Igualtat. Satisfer de manera equilibrada els interessos de tots els protagonistes (treballadors, empresaris, socis, clients, proveïdors de la comunitat local, ...) interessats per les activitats de l'empresa o de l'organització.

Llocs de feina. L'objectiu és crear nous llocs de feina estables i afavorir l'accés a persones desfavorides o poc qualificades. Assegurar a cada membre del personal condicions de treball i una remuneració digna i estimular-ne el desenvolupament personal i la presa de responsabilitats.

Medi ambient. Afavorir accions, productes i mètodes de producció no perjudicials per al medi ambient ni a curt ni a llarg termini.

Cooperació. Afavorir la cooperació en lloc de la competència dins i fora de l'organització.

Sense caràcter lucratiu. Les iniciatives solidàries no tindran per finalitat l'obtenció de beneficis, sinó la promoció humana i social, la qual cosa no és un obstacle perquè sigui imprescindible equilibrar el compte d'ingressos i despeses i, fins i tot, si és possible, obtenir beneficis, que s'invertiran en la societat.

Compromís amb l'entorn. Les iniciatives solidàries estaran plenament incardinades en l'entorn social en què es desenvolupen, la qual exigeix la cooperació amb altres organitzacions que afronten diversos problemes del territori i la implicació en xarxes, com a únic camí perquè experiències solidàries concretes puguin generar un model socioeconòmic alternatiu.

PREMI DEL CONSELL DE MALLORCA A LA SOLIDARITAT EN L'ÀMBIT INSULAR A LA TRAJECTÒRIA PERSONAL I/O PROFESSIONAL

El jurat atorgà el guardó a

Carmel Bonnín Cortès

Candidatura presentada per:
Caritas Diocesana de Mallorca i per
l'associació Drets Humans de
Mallorca

Carmel Bonnín ha estat una persona implicada i motivada per fomentar la justícia i la solidaritat, especialment des dels seus primers contactes amb els països empobrits on descobrí la injustícia cap als més pobres i oprimits. De llavors ençà, i totalment vinculat a Mallorca, ha estat promotor de molts i diferents projectes que han volgut sensibilitzar el reconeixement dels drets humans i treballar per la justícia, implicant-se en accions que han tingut molta incidència en la nostra societat: campanyes com "Mallorca Solidària, cap 0'7%", educació contra el racisme i a favor de la tolerància, campanyes sobre el deute extern, promovent accions i campanyes a favor de la immigració, la infància, el comerç just, etc.

Del 1968 al 1970 treballa al Perú, on descobreix la injusta estructuració del món entre països rics i pobres, de cada cop més empobrits: hi ha pobles pobres, perquè n'hi ha de rics que els xuclen i no els deixen prosperar.

Quan torna a Mallorca es dedica a l'acolliment dels nouvinguts fins que troben feina, a l'acolliment i assessorament als acomiadats i a reunions de sensibilització amb treballadors d'hoteleria.

L'octubre de 1972, a petició dels representants de l'incipient moviment obrer a Mallorca, constituït per treballadores i treballadors d'hoteleria, s'encarrega de posar en marxa la primera assessoria laboral per a treballadors de les Illes, on hi treballa fins al 1982.

Combina el treball a l'assessoria amb els estudis de Dret a la UIB, llicenciant-se el 1979. Des de llavors figura d'alta al Col·legi d'Advocats de les Illes.

L'any 1974, el bisbe Teodor Úbeda autoritza la proposta de Carmel Bonnín i Bartomeu Bennàssar de crear Justícia i Pau a Mallorca. Té cura de l'organització i posada en marxa de l'entitat, de la qual fou el primer president fins al juny de 1982. Més tard, la torna a presidir entre el gener de 1991 i el mateix mes de 1995. Finalment, retorna a la presidència de Justícia i Pau el març de 1999 fins avui.

D'entre les tasques més importants que Justícia i Pau ha fet sota la presidència de Carmel Bonnín cal destacar:

- Disseny i promoció de la campanya "Mallorca Solidària. Cap al 0,7%".
- Creació del Fons Mallorquí de Solidaritat i Cooperació.
- Promoció de la primera campanya del 0,7% que es féu a Mallorca, l'any 1982.
- Organització de les primeres jornades sobre Immigració, Racisme i Xenofòbia.
- Disseny i promoció de la Campanya "Iguals en la diferència", contra el Racisme a les escoles de Mallorca.
- Llançar la campanya per a l'Objecció Fiscal des de l'any 1989 per oposar-se a destinar l'import del contribuent a l'armament.
- Donar aval i suport a la implantació a Mallorca de S'Altra Senalla.
- Atendre, estudiar i reflexionar constantment sobre els immigrants i la immigració a l'Illa.
- Col·laboració amb la Fundació la Caixa, organitzant cicles de caire social i de valors.
- Col·laborador habitual dels mitjans de comunicació local amb articles sobre pau, drets humans, immigració, etc...
- Dissenyar, organitzar i dur endavant cada parell d'anys una campanya sobre el Deute Extern que esclafa els països empobrits del Sud.
- Oferir i trametre el butlletí electrònic que elabora Justícia i Pau.
- Dissenyar, organitzar, promoure i realitzar, juntament amb Drets Humans de Mallorca i amb la col·laboració d'Amnistia Internacional, la campanya "Un mes dedicat als Drets Humans", del 10 de novembre al 10 de desembre 2008, amb motiu del 60è aniversari de la Declaració Universal.
- Durant el darrer any, treball de tutoria i assessorament a Sant Llorenç des Cardassar on ha impartit un curs als funcionaris de l'ajuntament, la policia local, el personal sanitari i el docent, per millorar la seva comprensió del fenomen migratori i la seva respectiva actitud davant els immigrants del municipi.

Des de 2003 fins a 2007, ha estat membre llec del Comitè Ètic d'Investigació Clínica de les Illes Balears (CEIC), nomenat per la Conselleria de Salut del Govern de les Illes, sense ànim de lucre, com a defensor dels drets dels pacients que han de participar en projectes de recerca mèdica.

Li han concedit, juntament amb Mª Angustias Spínola i Pere Albertí, de l'entitat, i amb el catedràtic de la UIB Pere Salvà, el Premi d'Investigació Sa Nostra 2001, per la realització de l'estudi *Una aproximació a la immigració estrangera a les Illes*.

**PREMI DEL CONSELL DE MALLORCA A LA SOLIDARITAT
EN L'ÀMBIT INSULAR AL PROJECTE O TREBALL DE DIFUSIÓ
INFORMATIVA O DE SENSIBILITZACIÓ,
EN FORMAT AUDIOVISUAL, ELECTRÒNIC O IMPRÈS**

El jurat atorgà el guardó al programa d'IB3 Ràdio

El Crepuscle Encén Estels

Candidatura presentada per:
l'Associació Llevant en Marxa,
la Fundació Concòrdia,
S'altra Senalla -Associació de
Tendes Solidàries,
ASPAS -Associació de Pares de
Persones amb Discapacitat
Auditiva,
Infants del Món,
Les Germanes Oblates del
Santíssim Redemptor,
la Fundació Home Lliure-
Projecte Home Balears i
l'Associació Adela.

El Crepuscle Encén Estels és un programa diari d'IB3 ràdio (de 20 a 21h), que des de la seva creació, el mes de setembre de 2007, ha intentat acostar al públic la problemàtica social a més de presentar i donar a conèixer les diferents associacions i institucions que a Mallorca es dediquen a tasques de tipus social.

Té un apartat setmanal dedicat a donar a conèixer les diferents institucions (associacions, ONG,s...) que des de l'illa de Mallorca realitzen tasques socials. Té una secció titulada *Forat Negre*, en la qual hi passen representants d'aquestes associacions i expliquen el que fan i quins són els seus objectius.

També a la secció *l'Hora dels Selenites* es fan entrevistes a diferents persones relacionades amb el món social.

La tertúlia titulada *Orbitant* es dedica, un cop al mes, més o manco, a temes de caire social.

Pel que fa la secció titulada *Vida Intel·ligent*, que de forma general es dedica a temes educatius, en un alt percentatge dedica especial atenció a les problemàtiques socials relacionades amb l'escola, la família i l'entorn.

El programa porta un any i mig en antena. Es tracta d'un programa diari, que podem incloure dins l'apartat Magazine.

L'equip del programa està format per persones provinents del món de l'educació (professors i pedagogs), de l'economia, de la ciència (matemàtics i biòlegs), de la sanitat (metges), del món social (psicòlegs i administratius d'institucions socials). A més, el programa compta amb un equip de col·laboradors no habituals que ajuden a preparar temes concrets.

Es pot dir que és el primer programa radiofònic generalista que té seccions específiques dedicades a temes socials a més d'incloure la temàtica social a altres seccions, i que la seva dedicació a aquestes temes i a difondre la problemàtica del sector és constant.

El programa ajuda a conèixer les institucions, associacions i altres organismes que es dediquen a la tasca social. Per tant, algunes persones que podien necessitar algun tipus d'ajuda i no sabien on adreçar-se, a través del programa d'IB3 ràdio ho han pogut fer.

Durant cada emissió, es manté línia telefònica oberta amb els oients i si d'algun tema concret algun implicat vol fer un comentari pot fer-ho en directe. També disposa de correu electrònic.

El Crepuscle Encén Estels s'esforça a presentar temes que poden interessar els oients en general i els afectats per alguna problemàtica en especial. Si algun oient s'ha adreçat al programa per tal de demanar ajuda o aclariment en qualsevol tema social, el programa ha intentat oferir-la o aclarir els dubtes.

PREMI DEL CONSELL DE MALLORCA A LA SOLIDARITAT EN L'ÀMBIT INTERNACIONAL AL PROJECTE O SERVEI DESENVOLUPAT PER UNA ENTITAT PRIVADA DE CARÀCTER NO LUCRATIU

El jurat decidí premiar el

Pensionat per a Nines al Tilloli (Índia) de l'Associació Amics de Tilloli

Candidatura presentada per l'Ajuntament de Capdepera

L'associació Amics de Tilloli és una organització no-governamental fortament arrelada al municipi de Capdepera.

L'objectiu fonamental de l'associació és la integració de les dones, mitjançant l'alfabetització primer i després amb l'ensenyament reglat i fins i tot de grau superior.

L'any 2002 varen inaugurar un internat, finançat íntegrament per l'associació, on provisionalment van impartir classes fins a la construcció de l'Escola "La Llum del Coneixement" l'any 2007.

Els principis que els van motivar profundament són els següents:

- L'educació és el repte més important del futur.
- L'educació de la dona, particularment marginada i en constant risc de marginació, és encara més important.
- L'educació és l'única arma que permetrà les dones decidir lliurement el seu futur.

L'associació es va crear l'any 2000, però des del 1996 ja feien feina en temes de desenvolupament i educació, principalment per a la dona, a Tilloli (Índia). Van començar col·laborant amb l'escola de nines d'allà, en un primer curs de primària, amb 50 nines. Més tard es va ampliar amb més cursos de primària i de secundària. L'any 1999 ja funcionaven amb 3 cursos i 150 alumnes.

Any rere any han anat millorant el projecte.

Actualment hi ha 19 alumnes graduades en la primera promoció, que han fet dos cursos previs d'accés a la universitat, i ja en tenen la matrícula feta.

La majoria de les alumnes que han aprovat els 10 cursos de l'escola continuen fent estudis universitaris, o de formació professional, i les poques que no aproven cerquen alternatives en cursos disponibles.

El curs 2008-2009 compta amb 510 alumnes en règim d'internat i 88 externes. En total, 598 alumnes. Aquest darrer any han quedat 100 sol·licituds sense plaça escolar, cosa que també es preveu per al proper curs.

L'Ajuntament de Capdepera col·labora amb l'Associació d'Amics de Tilloli des dels seus inicis, fins i tot abans que dita associació es constituís com a tal. Durant tots els anys de col·laboració, el Consistori ha patrocinat el concert anual que se celebra a la Torre de Canyamel a benefici de l'Associació i, a més, des de fa anys col·labora amb 10 beques anuals, ampliades últimament a 15.

El Fons Mallorquí de Solidaritat i Cooperació també col·labora amb l'associació, mitjançant ajudes per a projectes de cooperació.

L'associació ha finançat la construcció de l'Internat, i des de la data de la seva constitució s'ha fet càrrec de totes les despeses de construcció i manteniment de l'Escola-Internat.

També ha ampliat i continua ampliant els serveis educatius, a més de Tilloli, a altres pobles de l'Índia.

PREMI DEL CONSELL DE MALLORCA A LA SOLIDARITAT EN L'ÀMBIT INTERNACIONAL A LA TRAJECTÒRIA PERSONAL I/O PROFESSIONAL

El jurat atorgà el guardó a

Apol·lònia Ballester Vidal

Candidatura presentada per
l'Ajuntament d'Alcúdia

Apol·lònia Ballester Vidal va néixer a Campos el 16 de març de 1936. Ha dedicat tota la vida a la docència, a l'escola pública d'Alcúdia (avui Col·legi Porta des Moll) on inicià els programes d'integració d'alumnes amb necessitats educatives.

En jubilar-se es començà a plantejar de quina manera podia col·laborar en projectes solidaris i l'any 2000 inicià el seu voluntariat al Nepal, impartint classes a la primera escola de mestres de Katmandú.

L'any 2002 Apol·lònia fa el seu primer viatge a Perú, concretament a la regió de Piura, una zona desèrtica del nord del país on comença a treballar de cooperant a una llar d'ancians que acull persones abandonades per les famílies, pobres, malaltes i indigents provinents dels carrers.

El mateix any fa un segon viatge a Perú i a la mateixa llar d'ancians posa en marxa la construcció d'un galliner i un forn.

A partir d'aquests primers viatges a Perú, Apol·lònia Ballester hi ha tornat cada any fent estades d'entre tres i quatre mesos. Durant aquests viatges es dedica a impartir classes a "Manitos Creciendo" (projecte que dona formació integral a joves d'entre 14 i 18 anys; actualment té 200 alumnes) i a donar reforç escolar en una ludoteca creada a La Molina.

Així mateix, ha participat en la creació de l'associació Alcúdia Solidària de la que és presidenta.

A més, l'any 2007 crea l'associació "Aula del Mar" per dur a terme activitats lúdiques, divulgatives i de formació als habitants de la zona de Sechura (Païta-Perú).

Com a presidenta d'Alcúdia Solidària, ha estat dinamitzadora d'un seguit d'activitats:

- Foguerons a la plaça per recaptar fons per a l'associació.
- Xerrades per explicar les activitats de "Manitos creciendo".
- Campanyes de sensibilització a les escoles d'Alcúdia.
- Venda de llibres organitzada per la biblioteca Can Torró, per donar suport als berenars escolars per a comunitats desarrelades de Guatemala.
- Participació anual a la Fira d'Alcúdia per recaptar doblers i donar a conèixer els projectes desenvolupats per l'associació.
- Sopars solidaris.

El jurat decidí declarar desert el premi al projecte o treball de difusió informativa o de sensibilització, en format audiovisual, electrònic o imprès, en l'àmbit internacional.

En acabar el lliurament dels guardons a la Solidaritat del Consell de Mallorca es va retre un petit homenatge a un home que ha marcat un abans i un després en el món de la cooperació i la solidaritat, el senyor Vicente Ferrer.

I Jornades sobre acollida de persones nouvingudes

M. Antònia Ramis Sastre,
responsable de la Secció de Dinamització Lingüística
del Consell de Mallorca

Els passats 27 i 28 de novembre varen tenir lloc les I Jornades per a Professionals de l'Acollida de Persones Nouvingudes. La llengua catalana i la cultura com a elements d'Integració, organitzades per la Direcció Insular de Política Lingüística del Consell. L'IMAS donà suport a la iniciativa.

Aquesta trobada per a professionals de l'acollida es dugué a terme durant tot el divendres i el matí de dissabte al Centre BIT Raiguer d'Inca, i reuní un total de 125 persones vinculades al treball amb la població immigrada.

L'èxit de participació i la valoració general positiva dels assistents ens fa pensar que les Jornades hauran servit per provocar la reflexió entorn de la importància que té l'aspecte lingüístic en l'acollida de les persones nouvingudes, i per desenvolupar una consciència de fidelitat a la llengua pròpia del país perquè, enmig de la riquesa de la multiculturalitat i el plurilingüisme cada dia més presents en la nostra societat, el català sigui l'eix vertebrador i la llengua de cohesió social de la nostra comunitat.

Les Jornades varen néixer arran de les necessitats que els tècnics de la Direcció Insular detectaren l'any 2008 durant el desenvolupament del Projecte d'Acolliment Lingüístic i Cultural a Sant Llorenç i sa Pobla, ambdós municipis amb un nombre significatiu de població immigrada.

L'objectiu principal que guià les diferents ponències i intervencions fou conscienciar els agents i els serveis d'acolliment perquè assumeixin la responsabilitat d'utilitzar la llengua catalana des de les primeres relacions comunicatives, i perquè es mostrin com a models lingüístics en l'ús social real i estimulin l'aprenentatge i l'ús d'aquesta llengua en els nouvinguts, ja que està plenament demostrat que aprendre la llengua pròpia del territori que els acull ajuda les persones nouvingudes a integrar-se més fàcilment en la societat receptora.

Inaugurà les Jornades el conseller de Cultura i Patrimoni del Consell de Mallorca, Joan Font, el director executiu de Serveis Socials de l'Institut Mallorquí d'Afers Socials (IMAS), Jesús Mullor, la directora general de Política Lingüística, Margalida Tous, i Margalida Vidal, del Centre Bit Raiguer. En la seva intervenció, Mullor reiterà el suport de l'IMAS a la iniciativa, sobretot perquè els Serveis Socials de Mallorca són, com manifestà, «la porta d'entrada per a l'establiment dels nouvinguts a la nostra illa». Precisament per això, considerà «de gran importància» ajudar a posar a l'abast d'aquests nous mallorquins «totes les facilitats perquè puguin emprendre una vida estable i completa aquí». «En aquest nou camí», digué Mullor, «l'oferiment i l'accessibilitat a la nostra llengua és, sens dubte, un element fonamental».

Al mateix temps, s'intentà fer d'aquestes Jornades un espai per conèixer i analitzar la realitat diària dels professionals de l'acollida, i difondre els aspectes positius i d'igualtat d'oportunitats que suposa l'aprenentatge de la llengua per a les persones nouvingudes.

Durant l'acte de cloenda, la directora insular de Política Lingüística, Rosa Barceló, valorà «positivament» les *I Jornades per a Professionals de l'Acollida de Persones Nouvingudes* i comentà que des del Departament de Cultura i Patrimoni del Consell «som conscients de la necessitat d'augmentar els recursos tant econòmics com personals per aconseguir que la llengua catalana sigui realment un element d'integració», però també remarcà que, des de la institució insular, es continuarà treballant per aconseguir-ho.

A més del suport del Departament de Benestar Social del Consell de Mallorca, la Direcció General de Política Lingüística i la Conselleria de Comerç, Indústria i Energia del Govern balear —que cedí les instal·lacions— també col·laboraren en la iniciativa.

Contingut de les Jornades

El programa va incloure set ponències a càrrec de professionals de l'àmbit de la sociolingüística i de tècnics d'acolliment vinculats a l'àrea social, dues taules rodones i dues sessions per al foment de l'ús del català adaptades als professionals de l'àmbit social.

Pere Salvà Tomàs, catedràtic de geografia humana de la Universitat de les Illes Balears, introduí els assistents en el marc general del procés immigratori a les Balears a través de dades recents sobre les característiques geodemogràfiques i els impactes que genera en la societat i el territori. Aquestes dades ens diuen que les Balears registren, segons el padró municipal de població de l'1 de gener del 2009, una població de 1.094.972 habitants, de les quals 237.359 són estrangeres (percentatge més alt per comunitats autònomes de l'Estat espanyol).

A continuació, el sociolingüista Joan Melià Garí parlà de la *innecessitat* del canvi de llengua en les comunicacions interpersonals que es dona en moltes situacions, ja que sovint no tenim en compte que el 93.1 % de la població de les Balears entén el català; per aquest motiu, es remarcà la necessitat que els catalanoparlants abandonin l'hàbit de canviar al castellà en adreçar-se a desconeguts o quan l'altra persona els parla en castellà.

En la taula rodona de professionals de l'àmbit de l'acollida participaren representants de l'IMAS, de la Creu Roja, de l'associació *Mallorca Verda* i dels serveis municipals de mediació intercultural. Es posaren sobre la taula els èxits i les dificultats que es troben en la tasca diària i s'encetà un interessant debat sobre el model lingüístic que ofereixen.

Per iniciar les sessions de divendres capvespre, Montserrat Solé i Aubia, adjunta al secretari per a la immigració de la Generalitat de Catalunya, parlà de la llengua com a factor clau de progrés personal i per aconseguir la igualtat d'oportunitats de les persones immigrades; exposà les polítiques que es duen a terme des de la Secretaria per a la Immigració i els continguts de la nova Llei d'acollida que es tramita al Parlament de Catalunya.

Per acabar la jornada de divendres, les tècniques de formació Margalida Barceló i M. Josep Carrasco impartiren dues sessions, que combinaren teòrica i pràctica, en què es tractà el tema de les actituds lingüístiques per a la integració a través d'activitats per reconèixer les pròpies actituds lingüístiques i saber quines possibilitats de canvi hi ha.

El dissabte començà amb una ponència a càrrec d'Àlvar Kuehn, jurista i polític, que exposà la situació que es viu al País Valencià en relació amb l'acollida lingüística. Seguidament, Dorotea Ballermann, responsable de l'Àrea d'Interculturalitat de l'Obra Cultural Balear (OCB), féu un resum de

l'estudi que ha duit a terme amb l'entrevista a vint persones nouvingudes, i exposà les dificultats amb què aquests es troben sovint a l'hora de practicar el català, ja que l'entorn no els ho afavoreix. També féu un tast de les activitats de cohesió social que du a terme l'OCB, com el programa «Tots plegats» o les parelles lingüístiques.

En la taula rodona de dissabte, titulada «Jo vull ser d'aquí», persones que han viscut en primera persona el fet de ser immigrants a Mallorca — procedents de l'Argentina, del Senegal i del Camerun— presentaren llurs experiències d'integració. Totes coincidiren a remarcar els aspectes positius que els ha suposat aprendre el català, tant per a les relacions socials amb la població d'acollida, com a l'hora de trobar feina o per a l'enriquiment personal, i insistiren que cal que els catalanoparlants canviïn d'actitud i deixin el costum de parlar-los en castellà.

A continuació, la representant de la Plataforma per la Llengua (Catalunya), Eulàlia Buch, exposà les iniciatives d'acollida lingüística que realitza aquesta entitat, la qual treballa amb més de vint associacions de nouvinguts. Argumentà per què el català és una eina bàsica d'inclusió social i parlà dels tòpics i prejudicis que interfereixen en l'acollida lingüística en català.

Ja per acabar, la responsable de la Secció de Dinamització Lingüística del Consell de Mallorca, presentà els resultats del Projecte d'Acolliment Lingüístic i Cultural realitzat el 2008 a dos municipis de Mallorca (sa Pobla i Sant Llorenç), i reflexionà sobre la necessitat d'un nou plantejament en la política lingüística, molt més transversal i assumit per totes les administracions i els agents vinculats a l'acollida.

Material específic d'acolliment lingüístic

En el marc de les Jornades es presentà l'adaptació que ha fet la Direcció Insular de Política Lingüística de la *Guia pràctica d'acollida lingüística*, basada en un text original de la Plataforma per la Llengua. Es tracta d'un material didàctic que pretén ajudar els professionals dels serveis socials i agents socials en general a desenvolupar una consciència de fidelitat a la llengua pròpia del país i proporcionar-los els recursos necessaris perquè la feina d'integració es pugui acomplir amb el català com a eix vertebrador. Aquesta guia es distribuï entre els assistents i pròximament es farà arribar als tècnics de l'IMAS, a les oficines d'informació per a immigrants, a mediadors interculturals, als serveis socials municipals, etc.

A més, cada un dels assistents rebé també un llapis de memòria que conté una extensa guia de recursos per aquests professionals, amb informació diversa sobre legislació lingüística, cursos de català, material d'autoaprenentatge, entitats que treballen en l'acollida lingüística...

